

Evaluation and analysis of the impacts of smart tourism in coastal cities on tourism resilience (Case study: Babolsar city)

Hakimeh Talebi Kenari¹, Mohammad Reza Rezaei^{2✉}, Taha Rabbani³, Mehdi Ramezanzadeh lasboyee⁴

1-PhD Geography and Urban Planning, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

2-Associate Professor, Department of Geography (Spatial Planning Group), Faculty of Humanities and Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

3-Assistant Professor, Department of Geography (Environmental Planning Group), Faculty of Humanities and Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

4-Associate Professor, Department of Tourism Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Keywords:
Smart tourism,
Coastal tourism
destination,
tourism resilience,
Babolsar city.

Received:
2025/08/23

Received in revised form:
2025/09/26

Accepted:
2025/10/22

pp.49 -71

Abstract

Smart tourism in coastal areas has emerged as a crucial approach and challenge for tourism planners in recent years, particularly following the COVID-19 pandemic. Smart tourism highlights the significant role of Information and Communication Technologies (ICTs) in tourism development. Smart development can profoundly impact urban resilience, which is defined as a city's capacity to withstand threats, recover, demonstrate flexibility, and adapt to new conditions. Consequently, a critical task for planners is to analyze both the smartness and resilience indicators of a tourism destination across various dimensions. Proper identification of these indicators enables the formulation of effective strategies to enhance urban resilience. The city of Babolsar in Mazandaran province, a major tourist destination in Iran, has faced numerous challenges and threats recently, bringing the development of smart tourism for improving urban resilience to the forefront. Using a descriptive-analytical methodology and integrating library and field data, this study evaluates the indicators of resilience and smartization, analyzing the effects of smart tourism on various dimensions of urban resilience. Data were collected via questionnaires from a sample of 384 residents, determined using Cochran's formula and selected through simple random sampling. The relationships among the variables were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM) with SmartPLS software. The findings reveal that the current conditions of both smartization and resilience in Babolsar are at a moderate to weak level. Furthermore, while smart tourism capacities have significantly improved services, infrastructure, and interactions, the impact of these improvements on the broader dimensions of resilience was found to be relatively lower. Overall, the research highlights an urgent need for Babolsar to implement smart development programs to effectively manage current and future tourism-related risks and challenges. These findings provide valuable insights for residents, tourism business owners, urban managers, and entrepreneurs.

Citation: Talebi Kenari, H., Rezaei, M., Rabbani, T., Ramezanzadeh lasboyee, M. (2026). Evaluation and analysis of the effects of smart tourism in coastal cities on tourism resilience (Case study: Babolsar city). Journal of Tourism Management Studies of the smart era, 3(2), 49-71.

Publisher: Vali-e-Asr University of Rafsanjan

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2069687.1043>

The Author(s) ©

* Corresponding Author, Mrezaei@yazd.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Smart tourism in coastal areas has emerged as a crucial approach and challenge for tourism planners in recent years. Smart development can profoundly impact urban resilience. A critical issue for planners is analyzing the smartness and resilience indicators of a tourism destination across various dimensions; proper identification of these indicators enables the formulation of effective strategies to strengthen urban resilience. The city of Babolsar in Mazandaran province, a major tourist destination in Iran, has faced numerous challenges and threats recently, highlighting the need to develop smart tourism to enhance the city's resilience. This study analyzes the indicators of resilience and smart tourism, as well as the effects and relationships of smart tourism across different dimensions of urban resilience.

Methodology

This study employs a descriptive-analytical methodology, integrating library-documentary research with field data collection using a standardized questionnaire. The questionnaire was designed based on the research's conceptual model to measure indicators of smart tourism and urban resilience. The statistical population comprised the residents of Babolsar, including local tourism business owners and activists, selected through simple random sampling. Using Cochran's formula for a total population of 150,000, a sample size of 384 respondents was determined. Data were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM) via SmartPLS software. SEM was chosen for its advanced capability to simultaneously analyze multiple dependent and independent variables, including latent constructs and variables serving dual roles as predictors and outcomes.

Results

The results indicate that the current state of both smartization and resilience in Babolsar is at a moderate to weak level. From the residents' perspective, smart tourism capacities, interactions, and infrastructures are suboptimal, confirmed by mean scores ranging between 2.0 and 2.5 (on a 5-point scale). Similarly, perceived urban resilience is relatively weak. Path analysis revealed that smart tourism capacities significantly and strongly impact both "interactions and partnerships" and "the improvement of services and infrastructures." Furthermore, the variable of interactions and partnerships significantly influences tourism resilience. However, its effect on social resilience is limited ($\beta = 0.292$), whereas its impact on physical and economic resilience is relatively acceptable. Finally, the improvement of services and infrastructures demonstrates a highly significant effect across all dimensions of resilience.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that smartization indicators in Babolsar are generally in an unfavorable condition, ranking at or below average levels. The availability and quality of Information and Communication Technologies (ICTs) are inadequate, with no single indicator reaching an optimal level. Residents and business owners expressed dissatisfaction with access to technological infrastructure, reflecting a low utilization and desirability of smart tourism capacities. Consequently, smart tourism performance across all three dimensions—capacities, interactions and partnerships, and services and infrastructure—remains suboptimal. Ultimately, this research underscores the urgent need for Babolsar to develop and implement targeted smart development programs. Such initiatives are essential for managing current tourism challenges and mitigating future risks to urban resilience.

Declaration of Generative AI and AI-assisted technologies in the writing process

The authors declare that they did not use any artificial intelligence (AI) tools in the preparation of this manuscript.

Funding

This article is not sponsored

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.
interest.

ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری (مطالعه موردی: شهر بابلسر)

حکیمه طالبی کناری^۱، محمدرضا رضایی^۲، طاها ربانی^۳، مهدی رمضان زاده لسبویی^۴

- ۱- دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.
۲- دانشیار گروه جغرافیا، بخش آمایش سرزمین، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.
۳- استادیار گروه جغرافیا، بخش برنامه ریزی محیطی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.
۴- دانشیار گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، پردیس دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۶/۰۱

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۷/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۷/۳۰

صص:

۴۹-۷۱

کلید واژه‌ها:

گردشگری هوشمند،

مقصد گردشگری ساحلی،

تاب آوری گردشگری،

شهر بابلسر.

گردشگری هوشمند در مناطق ساحلی طی سال‌های اخیر، به‌ویژه پس از شیوع همه‌گیری کووید-۱۹، به عنوان یک رویکرد و چالش مهم برای برنامه‌ریزان گردشگری مطرح شده است. گردشگری هوشمند بر نقش مهم فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه گردشگری تأکید دارد. توسعه هوشمند می‌تواند تأثیر عمیقی بر تاب آوری شهری داشته باشد؛ تاب آوری به عنوان ظرفیت مقاومت شهر در برابر تهدیدها، قدرت بازیابی، انعطاف‌پذیری و انطباق با شرایط جدید تعریف می‌شود. در نتیجه، یکی از موضوعات مهم برای برنامه‌ریزان، تحلیل شاخص‌های هوشمندسازی و تاب آوری یک مقصد گردشگری در ابعاد مختلف است تا با شناخت صحیح آن‌ها، برنامه‌ریزی‌های مناسبی برای تقویت تاب آوری شهری صورت گیرد. شهر بابلسر در استان مازندران که از مقاصد مهم گردشگری ایران به شمار می‌رود، اخیراً با چالش‌ها و تهدیدات متعددی مواجه بوده است و همین امر، موضوع توسعه گردشگری هوشمند برای بهبود تاب آوری این شهر را برجسته کرده است. این مطالعه با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و تلفیق داده‌های کتابخانه‌ای و میدانی، به ارزیابی شاخص‌های مطلوبیت تاب آوری و هوشمندسازی پرداخته و اثرات گردشگری هوشمند بر ابعاد مختلف تاب آوری شهری را تحلیل می‌کند. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه از نمونه‌ای شامل ۳۸۴ نفر از ساکنان (که با فرمول کوکران تعیین و به روش تصادفی ساده انتخاب شدند) گردآوری شد و سپس روابط میان متغیرها از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) و با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد که سطح مطلوبیت هوشمندسازی و تاب آوری در شهر بابلسر در وضعیت متوسط تا ضعیف قرار دارد. همچنین، اگرچه ظرفیت‌های گردشگری هوشمند تأثیرات بالایی بر بهبود سطح خدمات، زیرساخت‌ها، تعاملات و مشارکت‌ها داشته است، اما تأثیر این تعاملات و بهبود خدمات بر ابعاد کلی تاب آوری تا حدودی کمتر ارزیابی شد. به‌طور کلی، این پژوهش نشان می‌دهد که شهر بابلسر برای پیشگیری یا مدیریت خطرات و چالش‌های فعلی و آینده گردشگری، به‌طور جدی نیازمند تدوین برنامه‌هایی با تأکید بر توسعه هوشمند است. نتایج این تحقیق می‌تواند برای ساکنان، صاحبان کسب‌وکارهای گردشگری، مدیران شهری و کارآفرینان بومی و غیربومی بسیار حائز اهمیت باشد.

استناد: طالبی کناری، حکیمه، رضایی محمدرضا، ربانی، طاها، رمضان زاده لسبویی، مهدی. (۱۴۰۵). ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری

شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری (مطالعه موردی: شهر بابلسر). فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، ۳(۲)، ۴۹-۷۱.

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2069687.1043>

ناشر: دانشگاه ولی عصر رفسنجان

© نویسنده

مقدمه

امروزه گردشگری در شهرهای ساحلی به دلیل داشتن تاثیرات مثبت و منفی متعدد، به یکی از موضوعات مورد بحث در میان برنامه‌ریزان، محققان و مدیران شهری تبدیل شده است (Sandhu et al, 2019). نقش گردشگری ساحلی می‌تواند به‌طور گسترده با هدف حفظ محیط‌زیست و نمایش آن به‌عنوان ابزاری برای توسعه در قالب رشد اقتصادی مطرح شود اما در سوی دیگر، به دلیل وجود تعداد زیادی گردشگر و تمایل افراد به بازدید از شهرهای ساحلی، ممکن است پیامدهای منفی برای محیط‌زیست، اقتصاد و جامعه داشته باشد (Miller, 2010). این چالش‌ها به صورت ویژه، اهمیت موضوع تاب‌آوری و مقاوت شهرهای گردشگری ساحلی در برابر تهدیدها و بحران‌ها را نشان می‌دهد. تاب‌آوری یک مفهوم علمی به معنای سطح مقاومت و واکنش مطلوب در برابر بحران‌ها، تهدیدها و چالش‌ها، قدرت بازایی، تغییر شکل مطلوب و سازگاری با شرایط جدید است. در برخی موارد به سبب پایین بودن میزان تاب‌آوری مقصدهای گردشگری شهری ساحلی، علاوه بر این که مخاطرات ناشی از عدم تاب‌آوری این شهرها و ساحلی بودنشان، زندگی شهروندان این شهرها را تحت الشعاع قرار می‌دهد، از طرفی دیگر، سبب آسیب‌پذیر شدن گردشگران خارجی و غیربومی نیز می‌شود، لذا در شهرهای ساحلی به سبب توسعه گردشگری باید به مقوله تاب‌آوری نیز توجه خاصی شود تا از مخاطرات ناشی از وقوع آسیب‌های احتمالی کاسته شود (Ranjbar et al., 2021).

وقوع چالش‌ها و تضعیف سطح تاب‌آوری شهری، برنامه‌ریزان شهری را به سمت مطالعه و راهبرد «شهر هوشمند» سوق داده است و شهرها در سراسر جهان، در حال توسعه دادن به استراتژی «شهر هوشمند» هستند که توجه محققان شهری را به خود جلب کرده است (Koch et al, 2023). شهر هوشمند یکی از راهبردها و ایده‌های برنامه‌ریزان شهری برای توسعه پایدار شهر است. شهر هوشمند، شهری است که به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات، خدمات‌رسانی و کیفیت زندگی را افزایش می‌دهد و شرایط را برای حیات شهروندان و بازدیدکنندگان خود بهبود می‌بخشد (Wang et al., 2022). در ارتباط با مفهوم «شهر هوشمند»، موضوع «مقصد گردشگری هوشمند» نیز مطرح می‌شود که نمایانگر گونه و رویکرد نوین در گردشگری است. گردشگری هوشمند یا هوشمندسازی مقصدهای گردشگری، یکی از رویکردها و ابزارهای نوین در گردشگری، از جمله گردشگری مقصدهای ساحلی، به منظور تقویت سطح تاب‌آوری مقصد است. گردشگری هوشمند، پارادایم جدیدی را در صنعت گردشگری ایجاد کرده است که توسط انقلاب فناوری اطلاعات و ارتباطات ایجاد شده است (Koo et al, 2019). مقصدهای گردشگری در سراسر جهان، ابتکارات گردشگری هوشمند را برای افزایش رقابت‌پذیری و حمایت از اهداف پایداری خود به کار می‌گیرند (Gretzel & Scarpino Johns, 2018). در واقع گردشگری هوشمند یک فناوری چندبعدی است که از زیرساخت‌ها و سیستم‌های ارتباطی به وجود آمده است و توسعه آن مبتنی بر جمع‌آوری، تبادل و پردازش داده‌های متنوع است و دارای سه جزء اصلی شامل تجربه هوشمند، کسب و کار هوشمند و مقصد هوشمند می‌باشد (Habeeb & Weli, 2020).

تاب‌آوری در گردشگری می‌تواند متأثر از گردشگری هوشمند باشد. بنابراین مسئله تاثیرات گردشگری هوشمند بر ارتقای سطح تاب‌آوری در شهرهای گردشگری ساحلی، موضوعی است که مورد توجه مدیران و برنامه‌ریزان گردشگری قرار گرفته است. شهروندان و ساکنان یک مقصد گردشگری ساحلی و گردشگران می‌توانند بازار هدف گردشگری هوشمند باشند. در این میان، نقش شهروندان و ساکنان شهر در فرایند نقش گردشگری هوشمند در ارتقای سطح تاب‌آوری اهمیت بیشتری دارد، چرا که در نهایت، ارتقای سطح تاب‌آوری بدون ارتقای سطح شهروندان از منظر مولفه‌های گردشگری هوشمند، امکان‌پذیر نخواهد بود. ساکنان یک شهر شامل کلیه افراد ساکن در شهر، فعالان و شاغلین گردشگری و مدیران و برنامه‌ریزان شهری است، بنابراین جامعه بزرگتری نسبت به گردشگران محسوب می‌شود و نقش برجسته‌تری نیز در موفقیت گردشگری هوشمند در مدیریت تاب‌آوری آن دارد.

ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب‌آوری گردشگری / کمالی کناری و همکاران

گردشگری هوشمند دارای شاخص‌ها و متغیرهای مختلفی است که نقش مردم در هر بخش بسیار حائز اهمیت است. میزان دسترسی و استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، سطح امکانات هوشمندسازی گردشگری در شهر، نقش هوشمندسازی در ارتقای سطح تعاملات مردم با گردشگران، نقش هوشمندسازی در ارتقای زیرساخت‌ها و خدمات و میزان تأثیرات گردشگری هوشمند در ارتقای نوآوری و خلاقیت، بخشی از مولفه‌هایی است که می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد. وضعیت گردشگری هوشمند و شاخص‌های آن در ایران، همواره با چالش‌های جدی همراه بوده است. ضعف در فناوری‌های هوشمند، فرهنگ استفاده از آن، میزان دسترسی گردشگران و مردم به این فناوری‌ها و خروجی‌های آن در نقاط مختلف کشور، همواره محل بحث بوده است و به نظر می‌رسد هنوز گردشگری هوشمند در ایران در گام‌های اولیه قرار دارد و تأثیرات این موضوع بر تاب‌آوری نیز چندان مورد توجه قرار نگرفته است.

استان مازندران به‌عنوان یکی از استان‌های حاشیه جنوبی دریای خزر، یکی از مقصدهای گردشگری ساحلی در کشور به شمار می‌رود (Salehi & Mirzakhani, 2021) که دارای ظرفیت‌های گردشگری متعددی است و این ظرفیت‌ها، این استان را جزو استان‌های برتر کشور در بخش گردشگری قرار داده است (Taghvaei & Kanani, 2016). بابل‌سر یکی از شهرهای ساحلی استان مازندران، از مقصدهای مهم گردشگری ساحلی در کشور بوده و سالانه گردشگران زیادی را جذب می‌کند. با وجود تأثیرات مثبت اقتصادی گردشگری، هجوم گردشگران به این شهر، به ویژه در دوره اوج گردشگری، ضمن آسیب رساندن به محیط‌زیست و زیرساخت‌ها، موجب تضعیف سطح ارائه خدمات، کاهش تعاملات مردم با گردشگران و در نتیجه، کاهش سطح تاب‌آوری شهر شده است. وقوع این مسائل و چالش‌ها، توجه مدیران و برنامه‌ریزان شهری را به استفاده از فناوری‌های هوشمند در جهت مدیریت گردشگری و کنترل چالش‌ها معطوف کرده است. مسئله اصلی در این پژوهش، سطح هوشمندسازی و تاب‌آوری شهر بابل‌سر و همچنین میزان اثربخشی گردشگری هوشمند در ارتقای سطح تاب‌آوری شهر است.

نکته مهم در این زمینه، خلاء یا کمبود پژوهشی در حوزه نقش گردشگری هوشمند در تاب‌آوری شهری است که در سطح داخلی، مطالعات خاصی در این حوزه نشده است و این مسئله، اهمیت پژوهش در این بخش را بیشتر نشان می‌دهد. برای تحلیل نقش گردشگری هوشمند در تاب‌آوری شهر بابل‌سر، ابتدا ضرورت دارد وضعیت شهر بابل‌سر از نظر شاخص‌های گردشگری هوشمند و همچنین وضعیت تاب‌آوری شهر از دیدگاه شهروندان مورد بررسی قرار گرفته و سپس تأثیرات و پیامدهای گردشگری هوشمند در سطح تاب‌آوری، بررسی و تحلیل شود. با توجه به مطالب فوق، هدف اصلی این پژوهش، ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری در شهر بابل‌سر بر سطح تاب‌آوری گردشگری از دیدگاه شهروندان شهر است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در چند سال گذشته، مفهوم شهر هوشمند به‌عنوان یک گرایش جدید در پاسخگویی به مسائل مختلف مربوط به توسعه شهری در آینده پدیدار شده است (Adiyarta et al, 2020). هوشمند شدن دارای مزایایی مانند کارایی، پایداری، مشارکت جامعه و کیفیت بهتر است (Bosch et al, 2017). گردشگری هوشمند مفهومی است که از یک پلتفرم فناوری یکپارچه برای اتصال ذینفعان گردشگری و به اشتراک‌گذاری اطلاعات در مورد فعالیت‌های گردشگری در زمان واقعی استفاده می‌کند (Matyusupov et al, 2024). گردشگری هوشمند، خدمات یا صنایع مختلفی است که می‌تواند با گردشگری و فناوری اطلاعات و ارتباطات، برای حمایت از گردشگری ترکیب شده و با استفاده از محیط هوشمند در مکان گردشگری، منجر به پیدایش گردشگری هوشمند شوند (Um & Chung, 2021). همچنین گردشگری هوشمند با موضوعات مختلف گردشگری شهری مانند تحرک گردشگری، حمل و نقل، دسترسی‌های گردشگری و غیره ارتباط تنگاتنگی دارد (Hussain et al, 2023). بنابراین مقصد گردشگری هوشمند، مقصدی است

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره سوم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۵

که با استفاده فشرده از فناوری و با هدف بهبود تجربه گردشگران از گردشگری تعریف می‌شود، بدین صورت که از طریق پیاده‌سازی فناوری‌های نوآورانه که موجب تسهیل دسترسی به خدمات بهتر و همچنین اشتراک‌گذاری سریع‌تر اطلاعات می‌گردد، پاسخگویی سریع‌تر و بهتر را برای گردشگران فراهم می‌آورد.

در ارتباط با یک مقصد هوشمند باید در نظر گرفت که سه عامل مشترک شامل پیش‌بینی نیازها، بهبود تجارب و به اشتراک‌گذاری تجارب موجب ایجاد یک مقصد هوشمند می‌شود. در واقع، گردشگری در این مقصدها به صورتی یکپارچه عمل می‌کند و اطلاعات و داده‌های لازم را از طریق منابع فیزیکی و دیجیتالی جمع‌آوری کرده و از طریق ترکیب با فناوری‌های پیشرفته، امکان ارزش‌گذاری تجاری بر روی تجارت مختلف را فراهم می‌کند. هر سه این عوامل، برای شخصی‌سازی سفر گردشگران، به سیستم‌های اتصال و اینترنت نیاز دارند (Gretzel et al, 2015). گردشگری هوشمند قبل از سفر، در حین سفر و بعد از سفر به فناوری متوسل می‌شود که این مفهوم بر ارتقای تجربه گردشگری متمرکز است (Bastidas et al, 2020). هوشمندی در فناوری‌های مورد استفاده گردشگری، موجب توسعه خلاقیت و نوآوری در کار و محصولات، بهبود عملکرد، توسعه محصول یا خدمت جدید، افزایش سطح رقابت‌پذیری و شناسایی گزینه‌های بالقوه فناوری‌های جدید می‌شود (Hashemimehr et al., 2022).

در واقع گردشگری هوشمند یک رویکرد جامع، بلندمدت و پایدار برای برنامه‌ریزی، توسعه، بهره‌برداری و بازاریابی محصولات گردشگری است و از طریق جستجوی هوشمند و قابلیت استفاده از آن برای مدیریت و دسترسی به اطلاعات و تکنیک‌های بازاریابی هوشمند جهت گروه‌بندی مشتریان برای ایجاد بازخورد شخصی و سفارشی (Matos et al, 2019) می‌تواند مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین باید اشاره کرد که رابطه هوشمندسازی و گردشگری، یک رابطه دو طرفه است و گردشگری نیز در هوشمندی شهر نقش مهمی ایفا می‌کند (Weidenfeld, 2018). یکی از تاثیرات و نتایج هوشمندسازی گردشگری مقصدهای ساحلی، تاثیرات آنها بر سطح تاب‌آوری است. تاب‌آوری، توانایی سیستم در بازگشت به جایگاه اصلی یا جایگاه مطلوب بیشتر پس از تجربه اختلال و بحران (Hashemimehr et al., 2022) و انطباق و پایداری در برابر تهدیدات فعلی و آتی است و یک مفهوم چندرشته‌ای است که ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی، کالبدی و فضایی را در بر می‌گیرد (Aminian & Rokaldin, 2023).

تاب‌آوری نشان‌دهنده توانایی سیستم‌ها برای جذب و بازیابی از شوک‌ها است، درحالی که بتوانند ساختار خود را حفظ کنند و برای رویارویی با استرس‌های طولانی‌مدت، تغییرات و عدم اطمینان‌ها آماده شوند. در نتیجه برای درک بهتر تاب‌آوری در یک سیستم، شناسایی قابلیت و ظرفیت بخش‌های مهم و همچنین نحوه تعامل آنها با یکدیگر و با محیط خود در جهت پیش‌بینی عملکردی در سطوح مختلف اهمیت دارد (Van der Vegt et al, 2015). بنابراین تاب‌آوری در محیط‌های شهری که با مجموعه مخاطرات طبیعی و انسانی رو به رو هستند، می‌تواند به کاهش آسیب‌های احتمالی و بازگشت سریع به وضعیت نرمال کمک کند (Manuaba et al., 2019).

در حقیقت تاب‌آوری شهری بر توانایی یک سیستم شهری، واحدهای اجتماعی آن شامل افراد، جوامع، نهادها، دولت‌ها و همچنین واحدهای فنی آن یعنی زیرساخت‌های شهری برای بازیابی از خطرات تاکید دارد که بتوانند شرایط عملکردی و جایگزینی خود را حفظ کنند و موجب کاهش اثرات منفی در مقابل خطرات احتمالی آینده شوند (Mirzaee & Wang, 2020). پژوهشگران به صورت کلی پنج بعد اجتماعی، اقتصادی، نهادی، زیست محیطی و کالبدی را برای مطالعه این مفهوم در نظر می‌گیرند. به صورت کلی، تاب‌آوری، متکی بر سه اصل پایداری (تحمل تهدیدات یا جذب آن)، بازیابی (توانایی بازگشت به شرایط اولیه) و گذار (واکنش به تغییرات و تغییر به حالت جدید و سازگاری با شرایط جدید) است (Serin Dizej & Ahadnejad Roshti, 2021).

ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کج طالبی کناری و همکاران

موضوع ارتباط و پیوند بین گردشگری هوشمند و تاب آوری گردشگری، در سطح داخلی، یک موضوع نسبتاً نوپا بوده و میزان پژوهش‌ها در این حوزه بسیار محدود است. در سطح بین‌المللی، چند مطالعه مهم در این خصوص صورت گرفته است. گرتزل و اسکارپینو جونز (2018) در پژوهشی به بررسی رابطه بین گردشگری هوشمند و تاب آوری مقصد گردشگری پرداختند. این مقاله پیشنهاد می‌کند که زیرساخت‌ها و حاکمیت گردشگری هوشمند، مقصدهای هوشمند را به ظرفیت‌های سنجش، باز کردن، به اشتراک‌گذاری، مدیریت و نوآوری، مجهز کنند که می‌توانند با پشتیبانی از شروط تاب آوری خاص، تاب آوری مقصد را افزایش دهند. رومائو^۱ (2020) در پژوهشی، پیامدهای پویایی گردشگری و استراتژی‌های تخصصی‌سازی هوشمند را بر رشد و تاب آوری اجتماعی-اقتصادی مناطق اروپایی، که گردشگری در آنها اولویت منطقه‌ای دارد، تجزیه و تحلیل کرد. نتایج او نشان داد مناطق توسعه‌یافته‌تر، تاب آورتر هستند. تقاضای گردشگری با رشد و تاب آوری، همبستگی مثبت دارد، اما سهم بالای گردشگری در اشتغال منطقه‌ای، تأثیرات منفی بر هر دو دارد. الگوهای تخصصی‌سازی که گردشگری را با کشاورزی ترکیب می‌کنند، در هر دو مورد تأثیرات مثبتی دارند. استراتژی‌های تنوع‌بخشی شامل بخش‌های غیرمرتبط، به افزایش تاب آوری در این مناطق کمک می‌کنند و اولویت‌بندی ساخت‌وساز، تاب آوری منطقه‌ای را کاهش می‌دهد.

حوسین (2023) در پژوهشی رابطه بین تحرک و حمل و نقل هوشمند در مناطق روستایی با موضوع پایداری را مورد بررسی قرار داد. هدف این تحقیق، توسعه یک چارچوب مبتنی بر شاخص‌ها برای ارزیابی پایداری حمل و نقل و گردشگری هوشمند و پایدار در مناطق روستایی بود. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که چگونه هدف‌گذاری و تعیین عملکرد پروژه‌های مربوط به حمل و نقل پایدار و گردشگری در جوامع روستایی از یکدیگر و از دستیابی به اهداف توسعه پایدار پشتیبانی می‌کنند. ترابی^۲ و همکاران (2023) به بررسی نقش فناوری‌های هوشمند در مدیریت بحران کرونا در تعدادی از روستاهای مرکزی کشور ایران پرداختند. نتایج نشان داد که این همه‌گیری تا حدی مقاومت دولت در برابر توسعه سریع فناوری‌های هوشمند را تغییر داده است. بنابراین، نقش فناوری‌های هوشمند در مهار شیوع ویروس کرونا رسماً به رسمیت شناخته شد.

عبدالملک^۳ (2024) در پژوهشی با عنوان «مقاصد گردشگری هوشمند: تاب آوری استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در حاکمیت مقصد و تأثیر آن بر تاب آوری» به بررسی رابطه بین حاکمیت، فناوری و تاب آوری در مقاصد گردشگری هوشمند می‌پردازد و توضیح می‌دهد که چگونه حاکمیت هوشمند می‌تواند سازگاری و تاب آوری مقصد را تقویت کند. نتایج، نقش محوری ساختارهای حاکمیتی سازگار و برنامه‌ریزی استراتژیک را در پیشبرد ابتکارات هوشمند موفق برجسته می‌کند. الگوهای متنوع پذیرش و سطوح مختلف اثربخشی، ضرورت رویکردهای متناسب را برجسته می‌کند. این تحقیق با ارائه بینش‌های عملی، سیاست‌گذاران و مدیران مقصد را قادر می‌سازد تا از طریق استراتژی‌های حاکمیتی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، تاب آوری و رقابت‌پذیری مقصد را افزایش دهند. در پژوهش جدید، سوسانتو^۴ (2026)، مرور سیستماتیکی بر پژوهش‌های انجام شده در حوزه نقش فناوری‌های هوشمند بر تاب آوری اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست‌محیطی مقصدها انجام داده است.

این مطالعه چارچوب مقصد هوشمند-تاب آور (SRDF) را پیشنهاد می‌دهد که تاب آوری را به عنوان تعامل بین شناخت الگوریتمی و همدلی دیجیتال در نظر می‌گیرد. این مقاله مفهوم ضد شکنندگی الگوریتمی را معرفی می‌کند که به عنوان قابلیت مقاصد هوشمند برای یادگیری مداوم از بحران‌ها، بهبود ظرفیت پیش‌بینی و تقویت عملکرد تطبیقی از طریق بازخورد مبتنی بر داده و تکامل سیستم هوشمند تعریف می‌شود.

1. Romão
2. Torabi
3. Abdelmalak
4. Susanto

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره سوم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۵

در سطح داخلی و در محدوده مورد مطالعه نیز رنجبر و همکاران (۲۰۲۱) پژوهشی در ارتباط با نقش گردشگری در تاب‌آوری شهرهای ساحلی غرب استان مازندران شامل نور، نوشهر، چالوس، تنکابن و رامسر انجام دادند که البته ارتباط مستقیمی با موضوع گردشگری هوشمند نداشت. یافته‌های نهایی تحقیق، مبین تاب‌آوری ضعیف شهرهای ساحلی غرب استان مازندران در شرایط پیک سفر است. همچنین از پنج شهر مورد مطالعه، سه شهر در گروه‌های ضعیف یعنی وضعیت تاب‌آوری پایین و عدم تاب‌آوری قرار دارند. بنابراین می‌توان وضعیت تاب‌آوری شهری در شهرهای ساحلی غرب استان مازندران را ضعیف و نامطلوب ارزیابی نمود. همچنین می‌توان به پژوهش هاشمی‌مهر و همکاران (۲۰۲۱) در ارتباط با رابطه هوشمندی و نوآوری فناورانه با تاب‌آوری شرکت‌های نوین در حوزه گردشگری اردبیل در دوره پسا کرونا اشاره کرد. نتایج نشان‌دهنده تاثیرات مثبت هوشمند و نوآوری فناورانه بر تاب‌آوری کسب و کارها دارد. همچنین عکس این رابطه نیز صادق بوده و تاب‌آوری شرکت‌ها نیز بر ارتقای فناوری تاثیرات مثبت داشته است. جدول ۱، خلاصه پیشینه پژوهش را نشان داده است.

جدول شماره ۱. میزان تاثیرات مستقیم بین متغیرهای گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری

نویسندگان	سال انتشار	موضوع نتایج
Gretzel & Scarpino-Jones	2018	به بررسی رابطه بین گردشگری هوشمند و تاب‌آوری مقصد گردشگری پرداختند. پیشنهاد می‌کند که زیرساخت‌ها و حاکمیت گردشگری هوشمند، مقاصد هوشمند را به ظرفیت‌های سنجش، باز کردن، به اشتراک‌گذاری، مدیریت و نوآوری مجهز کنند.
Romão	2020	پیامدهای پویایی گردشگری و استراتژی‌های تخصصی‌سازی هوشمند را بر رشد و تاب‌آوری اجتماعی-اقتصادی مناطق اروپایی که گردشگری در آنها اولویت منطقه‌ای دارد، تجزیه و تحلیل کرد. نتایج او نشان داد مناطق توسعه‌یافته‌تر تاب‌آورتر هستند.
Hossain	2023	رابطه بین تحرک و حمل و نقل هوشمند در مناطق روستایی با موضوع پایداری را مورد بررسی قرار داد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که چگونه هدف‌گذاری و تعیین عملکرد پروژه‌های مربوط به حمل و نقل پایدار و گردشگری در جوامع روستایی از یکدیگر و از دستیابی به اهداف توسعه پایدار پشتیبانی می‌کنند.
Torabi et al	2023	به بررسی نقش فناوری‌های هوشمند در مدیریت بحران کرونا در تعدادی از روستاهای مرکزی کشور ایران پرداختند. نتایج نشان داد که این همه‌گیری تا حدی مقاومت دولت در برابر توسعه سریع فناوری‌های هوشمند را تغییر داده است.
Abdelmalek	2024	به بررسی رابطه بین حاکمیت، فناوری و تاب‌آوری در مقاصد گردشگری هوشمند می‌پردازد. نتایج، نقش محوری ساختارهای حاکمیتی سازگار و برنامه‌ریزی استراتژیک را در پیشبرد ابتکارات هوشمند موفق برجسته می‌کند.
Susanto	2026	این مطالعه چارچوب مقصد هوشمند-تاب‌آور (SRDF) را پیشنهاد می‌دهد که تاب‌آوری را به عنوان تعامل بین شناخت الگوریتمی و همدلی دیجیتال در نظر می‌گیرد. این مقاله مفهوم ضد شکنندگی الگوریتمی را معرفی می‌کند که به عنوان قابلیت مقاصد هوشمند برای یادگیری مداوم از بحران‌ها، بهبود ظرفیت پیش‌بینی و تقویت عملکرد تطبیقی از طریق بازخورد مبتنی بر داده و تکامل سیستم هوشمند تعریف می‌شود.
Hashemimehr et al	2021	در ارتباط با رابطه هوشمندی و نوآوری فناورانه با تاب‌آوری شرکت‌های نوین در حوزه گردشگری اردبیل در دوره پسا کرونا اشاره کرد. نتایج نشان‌دهنده تاثیرات مثبت هوشمند و نوآوری فناورانه بر تاب‌آوری کسب و کارها دارد. همچنین عکس این رابطه نیز صادق بوده و تاب‌آوری شرکت‌ها نیز بر ارتقای فناوری تاثیرات مثبت داشته است.
Ranjbar et al	2021	پژوهشی در ارتباط با نقش گردشگری در تاب‌آوری شهرهای ساحلی غرب استان مازندران شامل نور، نوشهر، چالوس، تنکابن و رامسر انجام دادند که البته ارتباط مستقیمی با موضوع گردشگری هوشمند نداشت. یافته‌های نهایی تحقیق مبین تاب‌آوری ضعیف شهرهای ساحلی غرب استان مازندران در شرایط پیک سفر است.

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کمالی کناری و همکاران

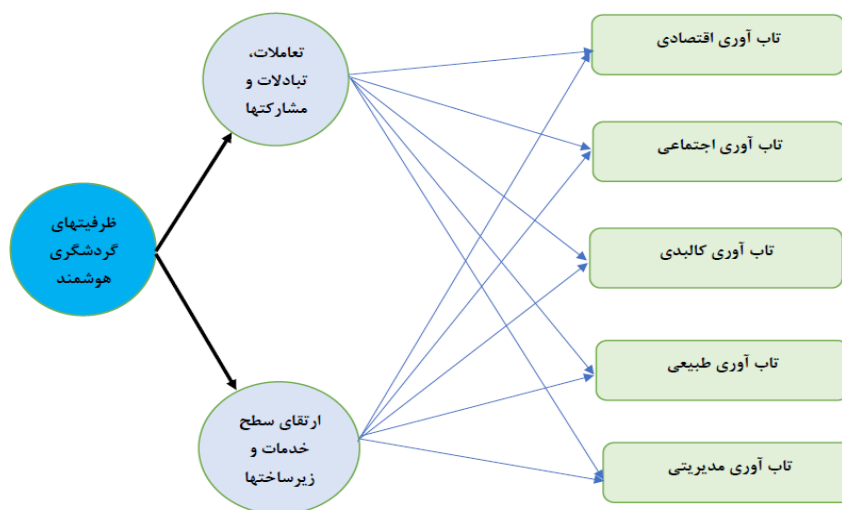
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که با وجود مجموعه مطالعات صورت گرفته در حوزه گردشگری هوشمند، اما سطح مطالعات در حوزه ارتباط و پیوند مقصد گردشگری هوشمند با تاب‌آوری و تاثیرات آن بر تاب‌آوری شهری در سطح داخلی بسیار محدود بوده و اساساً یک خلاء پژوهشی مهم در این موضوع دیده می‌شود. به ویژه در ارتباط با مقصدهای ساحلی که در کشور، مطالعه آکادمیک در مورد نقش گردشگری هوشمند در تاب‌آوری آن صورت نگرفته است. همچنین در سطح بین‌المللی نیز تعداد مطالعات انجام شده، چندان قابل توجه نبوده است، بنابراین انجام این پژوهش ضمن ارائه نتایج کاربردی برای شهر بابلسر، از منظر مشارکت در دانش نظری این حوزه نیز می‌تواند حائز اهمیت باشد. با توجه به موارد مذکور و بررسی پژوهش، مدل مفهومی پژوهش ارائه شده است (شکل ۱). مدل مفهومی از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

الف- گردشگری هوشمند که شامل سه بعد اصلی است:

- ۱- ظرفیت‌های گردشگری هوشمند که شامل مجموعه امکانات و فناوریهای مورد استفاده گردشگری، میزان سرمایه‌گذاری و توجه دولت، دسترسی به فناوریهای اطلاعات و ارتباطات، برگزاری دوره‌های آموزشی، کنفرانس‌ها و غیره است.
- ۲- تعاملات و تبادلات و مشارکت‌ها که شامل نقش فناوری‌ها در افزایش روابط و تعامل گردشگران با شهروندان، ارتباط مقصد با دیگر مقصدها، ارتباط گردشگران با یکدیگر، تجربه‌های فرهنگی گردشگران، ترویج فرهنگ، افزایش سطح اعتماد و همکاری، مشارکت در برنامه‌های گردشگری و غیره است.
- ۳- ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها که شامل نقش ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در ارائه خدمات مطلوب در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیست، مدیریت و غیره و دسترسی به اطلاعات و توسعه زیرساخت‌ها است.

ب- تاب‌آوری گردشگری:

این تاب‌آوری مربوط به پنج دسته اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، طبیعی و مدیریتی است که هر کدام دارای شاخص‌های مختلفی است.

شکل شماره ۱. مدل مفهومی پژوهش
منبع: نگارندگان (۲۰۲۶)

مواد و روش‌ها

با توجه به موضوع و هدف پژوهش، تحقیق حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی و یک پژوهش کمی است و جهت گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نظر، از روش‌های کتابخانه‌ای- اسنادی و میدانی که به صورت مشخص، طراحی پرسشنامه می‌باشد، استفاده شده

است. بعلاوه از حیث ماهیت موضوع، این پژوهش، کاربردی است. در ارتباط با گردآوری داده‌های مورد نظر، پرسشنامه‌ای جهت تکمیل این مرحله از پژوهش طراحی شده است. این پرسشنامه بر اساس مدل مفهومی پژوهش و همچنین مصاحبه با ۱۰ تن از کارشناسان که عموماً اساتید دانشگاه و محققین بودند و بررسی میدانی شهر بابلسر و در راستای سنجش شاخص‌های گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری، طراحی شده است. از آنجاییکه میزان پژوهش‌های انجام شده در حوزه روابط گردشگری هوشمند با تاب‌آوری، محدود و اندک بود، به منظور پالایش شاخص‌های استخراج شده از مطالعات قبلی، از دیدگاه‌های کارشناسان استفاده شد. از نظر بررسی پایایی و روایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است که نتایج آن بین ۰/۶ تا ۰/۸ است که نشانگر پایایی بالای آن است. بعلاوه جهت سنجش روایی پرسشنامه، پیش از توزیع در بین پاسخ‌دهندگان، نظرات اساتید راهنما و مشاور و فعالان حوزه گردشگری و برنامه‌ریزی شهری نیز مدنظر قرار گرفته است.

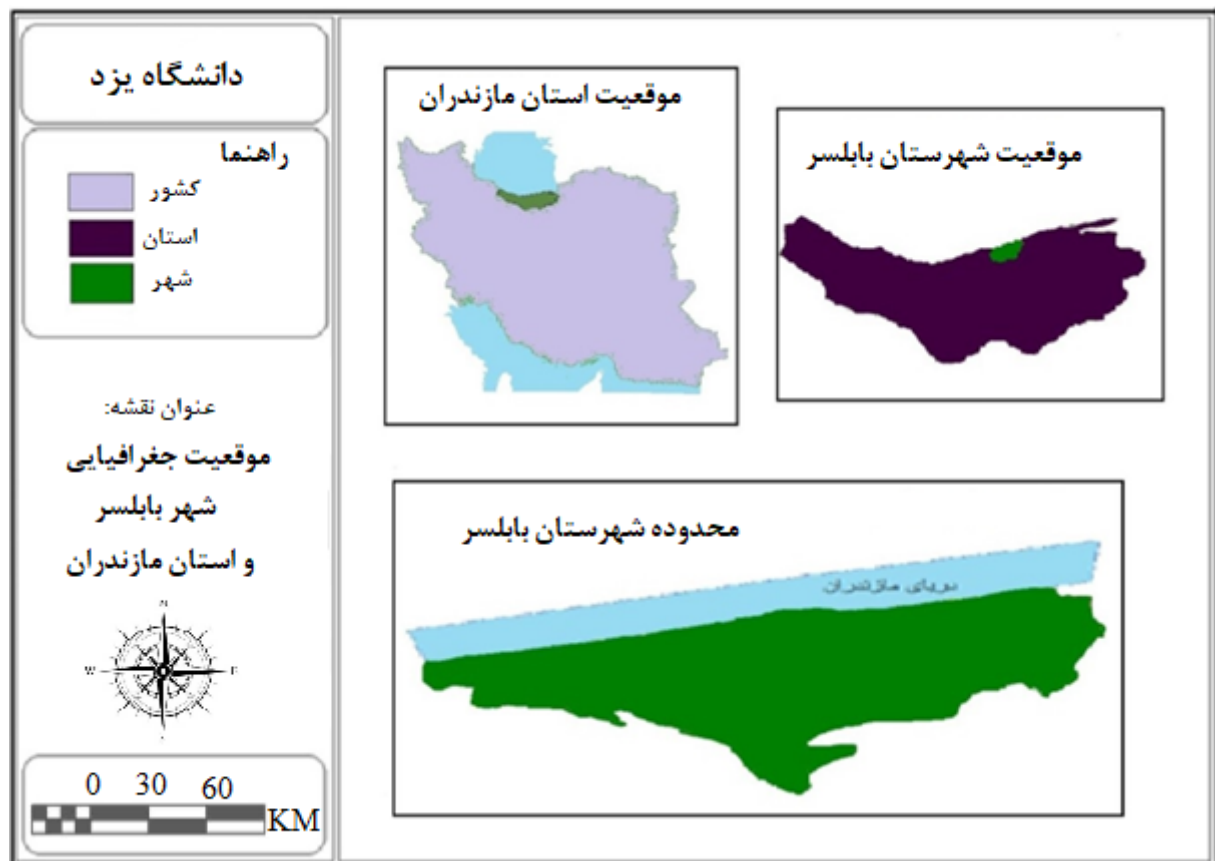
جامعه آماری این پژوهش، شهروندان شهر بابلسر هستند که بخشی از آنان به صورت فعالان و صاحبان کسب و کارهای گردشگری شهر نیز هستند. علت انتخاب شهروندان، به دلیل نقش مهم آنها به عنوان ذی‌نفع در پروژه گردشگری هوشمند و تعاملات مهمی است که می‌توانند با گردشگران داشته باشند و ضرورت دارد دیدگاه‌ها و نگرش‌های آنها تحلیل شود. از روش نمونه‌گیری تصادفی برای انتخاب آنها استفاده شده است. برای نمونه آماری از فرمول کوکران استفاده شده است. با توجه به جمعیت ۱۵۰ هزار نفری شهر بابلسر و خطای ۰/۰۵، نمونه آماری برابر با ۳۸۴ نفر تعیین شد. برای تعیین متغیرهای پژوهش، ابتدا در مرحله اول، مجموعه پیشینه مطالعات انجام شده در این حوزه، بررسی و شاخص‌های مختلف گردآوری شد. سپس در گام دوم، این شاخص‌ها توسط تعدادی از اساتید دانشگاه، مورد پالایش قرار گرفته و برخی متغیرها حذف و اضافه شد. نهایتاً در مرحله سوم، متغیرها از طریق پیش‌مطالعه میدانی از شهر بابلسر، تطبیق داده شده و نهایتاً متغیرهای نهایی تعیین شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. به صورت کلی مدل معادلات ساختاری بر دو نوع است: مدل اول بر پایه‌ی کواریانس^۱ CB-SEM و مدل دوم بر پایه‌ی واریانس^۲ VB-SEM است که در بعضی از منابع از آن به عنوان PLS-SEM^۳ یاد می‌شود. برای هر کدام از این دو رویکرد، نرم افزارهای مختلفی وجود دارد و هر کدام دارای مزایا و معایب متعددی هستند که محققان با در نظر گرفتن شرایط پژوهش، خود اقدام به انتخاب بهترین نوع می‌کنند. مراحل شناسایی و تحلیل روابط بین متغیرها در نرم افزار Smart PLS انجام شده است.

این پژوهش برای شهر بابلسر انجام شده است. شهر بابلسر یکی از شهرهای ساحلی استان مازندران، در شمال ایران است (شکل ۲). شهرستان بابلسر شامل سه بخش مرکزی، رودبست و بهنمیر است. بخش مرکزی این شهرستان، شهر بابلسر است که دارای ویژگی‌های جغرافیایی متاثر از دو عامل طبیعی دریا و رودخانه و همچنین شرایط شکل‌زایی جلگه ساحلی دریای خزر می‌باشد. بابلسر با مساحت ۱۳۵۰ هکتار در مصب رودخانه بابلرود در کرانه جنوبی دریای خزر و جمعیت ۵۹۹۶۶ نفر در مسیر راه اصلی دریا، در فاصله ۶۲ کیلومتری از مرکز استان و نیز ۲۴۹ کیلومتری شمال شرق تهران قرار دارد. در شهر بابلسر، هوشمندسازی در مراحل ابتدایی قرار داشته و توسعه چندانی نداشته است. گردشگران عموماً به نقشه‌های آنلاین، حمل و نقل هوشمند و رزرو آنلاین اقامتگاه‌ها دسترسی داشته و صاحبان کسب و کارهای گردشگری در زمینه بازاریابی محصولات گردشگری، اقدام به تبلیغ محصولات خود در بستر فناوری‌های هوشمند، شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیگر نمودند و سعی می‌کنند بازخورد نظرات گردشگران را از طریق وبسایت‌های رزرو اقامتگاه و معرفی جاذبه‌های جاذبه‌های گردشگری، دریافت نمایند.

1. Covariance
2. Variance
3. Patial Least Squares

ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کیه طالبی کناری و همکاران

شکل شماره ۲. موقعیت شهر بابلسر
منبع: نگارندگان (۲۰۲۶)

یافته‌های پژوهش

هدف این پژوهش سنجش روابط بین هوشمندسازی و تاب‌آوری از طریق دیدگاه‌های شهروندان شهر بابلسر است. عموماً تأکید بیشتر بر شهروندانی است که از ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در بابلسر استفاده یا با آن آشنایی دارند. بر اساس بررسی و واکاوی پیشینه پژوهش و ادبیات آن، مصاحبه با نخبگان و همچنین مطالعه میدانی از وضعیت شهر بابلسر، و ترکیب و پالایش مجموعه شاخص‌های حاصل شده در مرحله پایانی، مجموعه ابعاد و شاخص‌های مرتبط با گردشگری هوشمند و تاب‌آوری شناسایی شد. در این پژوهش ویژگی‌های فردی شهروندان از نظر سه شاخص سن، جنسیت و شرایط تحصیلی بررسی شده است. از نظر شرایط سنی، ۶۵ درصد مردم ساکن در شهر بابلسر در رده سنی بین ۳۵ تا ۴۵ سال قرار دارند و شهروندان با سنین کمتر و بیشتر، محدود هستند. همچنین از منظر جنسیت، ۴۷/۴ درصد از شهروندان که پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند، مرد و مابقی زن بودند. از منظر تحصیلی نیز ۷۶ درصد گردشگران دارای مدرک لیسانس یا فوق‌لیسانس بوده و ۱۹/۵ درصد نیز مدرک دکتری و بالاتر داشتند (شکل ۳).

شکل شماره ۳. نمودار جنسیت و تحصیلات شهروندان
منبع: نگارندگان (۲۰۲۶)

شاخص‌های هوشمندسازی گردشگری در بابلسر در سه بعد اصلی مورد بررسی قرار گرفته که هر بعد شامل مجموعه‌ای از شاخص‌ها است. برای تحلیل داده‌های این بخش، از تحلیل‌های آماری بهره گرفته شده است. در ابتدا میزان معناداری آماری مجموعه شاخص‌های هوشمندسازی گردشگری در ابعاد مختلف از طریق آزمون T تک نمونه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به محدودیت در حجم مقاله، نتایج جداول آزمون ارائه نشده و صرفاً به نتیجه نهایی آن اشاره شده است. برای ارزیابی وضعیت میزان مطلوبیت شاخص‌های هوشمندسازی و تاب‌آوری در شهر، از شاخص میانگین و انحراف معیار استفاده شده است. شاخص میانگین نشان‌دهنده میزان مطلوب بودن و بالا بودن ظرفیت‌های گردشگری هوشمند و تاب‌آوری است که مقدار آن بین ۱ (کمترین) تا ۵ (بیشترین) می‌باشد. شاخص انحراف معیار نشان‌دهنده پراکندگی یا اشتراک نظر در پاسخ‌ها است اما نتایج آن به دلیل محدودیت حجم مقاله، ارائه نشده است.

میانگین نهایی شاخص‌ها (جدول ۲) نشان می‌دهد که در مجموع از دیدگاه شهروندان، وضعیت ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در شهر بابلسر چندان مناسب و مطلوب نیست و مقدار میانگین ۲/۱۵ نیز همین مسئله را تایید می‌کند و شرایط در مجموع، در سطح پایین قرار دارد. همچنین ضریب معناداری برابر با صفر نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان از معتبر بودن نتایج دارد.

جدول شماره ۲. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های بعد ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در شهر بابلسر

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۲۵	وضعیت حمل و نقل شهر از نظر سرعت، دقت، دسترسی و تجهیز به فناوری‌های هوشمند	۲/۳	میزان برگزاری فستیوال‌ها و رویدادهای فرهنگی و دیجیتال گردشگری در شهر
۲/۲	میزان سرمایه‌گذاری‌های دولتی و خصوصی در زمینه فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات	۲/۲۴	سطح استفاده مراکز اقامتی از فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات
۲/۱۷	میزان استفاده از فناوری اطلاعات هوشمند برای تحلیل و بررسی اطلاعات مختلف گردشگری	۲/۱۸	سطح استفاده مراکز پذیرایی از فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات
۱/۹۵	میزان استفاده از هوش مصنوعی برای گرفتن اطلاعات	۲/۱۶	سطح حمایت دولت از استارت‌آپ‌ها و کارآفرینان
۲/۱۵	میانگین	۱/۹۴	استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و ابزارهایی با کمترین آسیب محیطی در اقامتگاه‌ها و هتل

بعد تعاملات، متاثر از بعد ظرفیت‌های گردشگری هوشمند است، به این معنی که میزان ظرفیت‌های گردشگری هوشمند می‌تواند از منظر ایجاد تعاملات و ارتباطات گردشگران و شهر بابلسر با محیط پیرامون و همچنین ارتباط فرهنگی با شهروندان و

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کمال طالبی کناری و همکاران جامعه میزبان تاثیرگذار باشد. جدول ۳ میزان مطلوبیت تعاملات و مشارکت‌های گردشگران متأثر از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در شهر بابلسر را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که عمده تاثیرات در سطح متوسط یا ضعیف است. سطح تعاملات گردشگران با شهروندان محلی در بابلسر، تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در سطح تعامل بین مردم و گردشگران و مسئولین و سایر فعالان گردشگری، تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش قدرت رقابت گردشگری بابلسر با دیگر شهرها، تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در مشارکت مردم در فعالیتهای اقتصادی مرتبط با گردشگری و تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش مشارکت شهروندان در صنعت گردشگری، دارای مطلوبیت بیشتری نسبت به دیگر شاخص‌ها است، هر چند مطلوبیت همین شاخص‌ها نیز چندان بالا نیست. همچنین بر اساس نتایج آزمون معناداری تی تک نمونه‌ای، کلیه شاخص‌ها معنادار است.

جدول شماره ۳. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های بعد تعاملات و مشارکت‌های گردشگری هوشمند در شهر بابلسر

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۴۵	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در بهبود تعاملات میان گردشگران و شهروندان محلی	۲/۸۵	سطح تعاملات گردشگران با شهروندان محلی در بابلسر
۲/۴۱	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در تقویت روابط و همکاری بابلسر با دیگر شهرها	۲/۷۴	تاثیر فناوری‌های هوشمند در سطح تعامل بین مردم و گردشگران و مسئولین و سایر فعالان
۲/۳۵	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در برقراری ارتباط با گردشگران	۲/۶۷	تاثیر فناوری‌های هوشمند در افزایش قدرت رقابت گردشگری بابلسر با دیگر شهرها
۲/۳	سطح و سرعت پاسخگویی به نیازها و مشکلات گردشگران و شهروندان از طریق فناوری‌های هوشمند	۲/۵۵	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در مشارکت مردم در فعالیتهای اقتصادی مرتبط با گردشگری
۲/۰۸	ارائه خدمات گردشگری هماهنگ توسط مسئولین و نهادهای گردشگری	۲/۵۵	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش سطح همکاری‌های بین متصدیان و مسئولان گردشگری
۲/۵	میانگین	۲/۵۳	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش مشارکت شهروندان در صنعت گردشگری

در جدول ۴ وضعیت شاخص‌های بعد ارتقای خدمات و زیرساخت‌های ناشی از گردشگری هوشمند نشان داده شده است. مقدار میانگین ۲/۵۴ نشانگر سطح نسبتاً ضعیف شاخص‌های ارتقای خدمات و تسهیلات ناشی از گردشگری هوشمند است و گردشگران اعتقاد دارند که وضعیت خدمات و زیرساخت‌ها از دیدگاه هوشمندسازی، چندان مطلوب نبوده است. همچنین اختلاف نظر قابل توجهی از این منظر بین گردشگران وجود دارد.

جدول شماره ۴. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های بعد ارتقای خدمات و زیرساخت‌های ناشی از گردشگری هوشمند در شهر بابلسر

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۵۳	تاثیر فناوری‌های هوشمند در افزایش کیفیت ارائه خدمات به شهروندان، خدمات دهندگان و شاغلین بومی	۲/۹۱	نقش شهروندان در راهنمایی گردشگران و دادن اطلاعات لازم به آنها
۲/۵۱	سطح نظارت در کسب و کارهای گردشگری بابلسر	۲/۸۴	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش کیفیت تبلیغات و معرفی گردشگری شهر
۲/۵	تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در امنیت فضاهای گردشگری در بابلسر	۲/۷۹	وضعیت مسیریابی جاده‌ها و راه‌های ارتباطی از طریق فناوری‌ها

شاخص	میانگین	شاخص	میانگین
توانایی مسئولان و فعالان گردشگری در تولید محصولات گردشگری در مواقع و شرایط مختلف	۲/۶۵	کیفیت روش ها و ابزارهای تبلیغ مکان ها و جاذبه های گردشگری بابلسر	۲/۴۸
تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در حفاظت و نگهداری فضاهای گردشگری شهر	۲/۶۴	تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در میزان درآمد مردم و سایر فعالان گردشگری	۲/۴۴
تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش نوآوری ارائه محصولات و خدمات	۲/۶۳	سطح دسترسی عمومی به اطلاعات گردشگری شهر	۲/۴۱
سطح دسترسی بهتر و بیشتر گردشگران و شهروندان به خدمات و محصولات گردشگری	۲/۵۹	تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در شناسایی نیازهای دقیق و جامع گردشگران	۲/۳۷
تاثیر فناوری های هوشمند در افزایش سرعت ارائه خدمات به شهروندان، خدمات دهندگان و شاغلین بومی	۲/۵۹	نقش مسئولین و خدمات دهندگان گردشگری در مورد فراهم کردن گزینه های مختلف گردش برای مسافران	۲/۳
سطح خلایق و نوآوری و کارآفرینی در گردشگری شهر بابلسر	۲/۵۸	فراهم سازی گزینه ها و حق انتخاب برای گردشگران به منظور سفر و استفاده از خدمات	۲/۳
تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در بهبود کیفیت و تولیدات کسب و کارهای گردشگری شهر	۲/۵۷	انجام خودکار و بدون دخالت انسان امور گردشگری در بابلسر مانند ارائه خدمات، معرفی جاذبه و غیره	۲/۲۴
تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در کاهش هزینه های شهروندان و خدمات دهندگان	۲/۵۵	میانگین	۲/۵۴
تاثیر فناوری های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در معرفی فرهنگ محلی و حفظ آن شهر	۲/۵۴		

در بخش دوم وضعیت تاب آوری گردشگری شهر بابلسر در پنج بعد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، طبیعی و مدیریتی مورد بررسی قرار گرفته است. همانطور که نتایج جدول ۵ نشان می دهد وضعیت تاب آوری گردشگری شهر در بعد اقتصادی چندان مطلوب نیست و در سطح متوسطی قرار دارد و میانگین برابر با ۲/۷۹ موید این مسئله است. کلیه شاخص های تاب آوری اقتصادی در شهر بابلسر در سطح متوسط یا پایین قرار دارد.

جدول شماره ۵. میانگین و انحراف معیار شاخص های تاب آوری اقتصادی در گردشگری شهر بابلسر

شاخص	میانگین	شاخص	میانگین
تاثیر فعالیت های بخش خصوصی در بخش خدمات	۳/۶۸	مشارکت دولت و بخش خصوصی در بازاریابی و تبلیغات	۲/۶۹
تاثیر سیاست های دولتی در زمینه گردشگری در توسعه زیرساخت های گردشگری	۳/۵۵	میزان مطلوبیت جاذبه ها و محصولات گردشگری شهر از نظر تنوع و کیفیت	۲/۶
سطح وابستگی شهر بابلسر به اقتصاد گردشگری	۳/۳	میزان نوآوری کسب و کارهای محلی در ارائه خدمات	۲/۵۲
تاثیر کسب و کارهای محلی مرتبط با گردشگری بر جذب گردشگران و ایجاد درآمد موثر	۳/۲	تاثیر سرمایه گذاری های دولتی در صنعت گردشگری به افزایش ظرفیت گردشگری	۲/۴۶
نقش صنایع دستی و سوغات محلی به عنوان یک منبع مهم درآمد برای کسب و کارها	۳/۱۴	مطلوبیت اقتصادی گردشگری شهر از نظر داشتن صندوق اضطراری برای کمک به کسب و کارهای کوچک	۲/۳۶
وضعیت انعطاف پذیری و سازگاری قیمت ها و هزینه های گردشگری در شرایط بحرانی	۲/۸۷	وضعیت مطلوبیت فعالان و کسب و کارهای بومی گردشگری شهر، از نظر برخورداری از پوشش بیمه	۲/۳۳
مشارکت بخش خصوصی در زمینه توسعه جاذبه ها	۲/۷۹	کیفیت فعالیت استارت آپ ها و فعالیت های کارآفرینی در شهر	۲/۳۲
میزان مطلوبیت اشتغال و درآمد مردم شهر از طریق گردشگری	۲/۷۹	برنامه ریزی و ارزیابی سرمایه گذاری ها در بخش گردشگری توسط دولت به طور منظم	۲/۱۹

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کمال طالبی کناری و همکاران

شاخص	میانگین	شاخص	میانگین
تاثیر میزان سرمایه‌گذاری‌های خصوصی در بابلسر به بهبود امکانات گردشگری	۲/۷۹	نقش دولت و بخش خصوصی در خصوص نگهداری و حفاظت از جاذبه‌ها	۲/۱۲
تاثیر بخش خصوصی در برگزاری رویدادهای گردشگری	۲/۷۸	حمایت دولتی از کسب و کارهای کوچک و متوسط	۲/۰۸
تاثیر کسب و کارهای محلی به ارائه خدمات متنوع	۲/۶۹	میانگین	۲/۷۳

وضعیت شاخص‌های تاب‌آوری گردشگری در بعد اجتماعی (جدول ۶) با میانگین ۲/۷۹ در سطح متوسط قرار دارد. مطلوب‌ترین شاخص تاب‌آوری اجتماعی مربوط به رفتار دوستانه مردم با گردشگران، نقش حضور نیروهای انتظامی و امنیتی در مناطق گردشگری در احساس امنیت برای مردم، خدمات‌دهندگان و شاغلین گردشگری شهر و میزان توجه گردشگران به فرهنگ جامعه بابلسر می‌باشد. با این حال، نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان‌دهنده عدم معناداری تعدادی از شاخص‌ها دارد که در جدول ۵ مشخص شده است.

جدول شماره ۶. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی در گردشگری شهر بابلسر

شاخص	میانگین	شاخص	میانگین
رفتار دوستانه مردم با گردشگران	۳/۴۶	وضعیت حفظ اصالت فرهنگ محلی و ارزش‌های بومی	۲/۷۹
ذهنیت گردشگران نسبت به شهر بابلسر*	۳/۱	تاثیر تعاملات شهروندان با گردشگران در بهره‌مندی از آموخته‌های گردشگران در جامعه محلی	۲/۷۸
تاثیر تعاملات شهروندان با گردشگران در تغییر نگرش و رفتار شهروندان و بهره‌مندی از آموخته‌های گردشگران	۳/۰۸	نقش مردم محلی در معرفی جاذبه‌های گردشگری به گردشگران	۲/۷۶
میزان احساس امنیت شهروندان و فعالان بومی گردشگری شهر*	۳/۰۷	وضعیت گردشگران ورودی به شهر بابلسر از نظر توجه به هنجارها و ارزشهای جامعه مؤثر بر روند گردشگری	۲/۵۹
کیفیت رفتار و برخورد کارکنان حوزه گردشگری با شهروندان و فعالان بومی گردشگری شهر*	۳/۰۷	نقش شهروندان در رشد و بهبود وضعیت گردشگری	۲/۵۷
سطح اعتماد به نفس مردم و فعالان حوزه گردشگری*	۳/۰۵	شرکت فعال شهروندان بابلسر در برنامه‌های گردشگری	۲/۵۵
نقش حضور نیروهای انتظامی و امنیتی در مناطق گردشگری در احساس امنیت را برای مردم	۳/۰۱	سطح اعتماد متقابل بین مردم، مسئولان و گردشگران	۲/۵۴
میزان توجه گردشگران به فرهنگ جامعه بابلسر*	۳/۰۱	سطح خلاقیت و نوآوری و مهارت‌های انسانی مردم و مسئولین شهر در حوزه مدیریت گردشگری در برابر تهدیدها	۲/۵۱
سطح آمادگی شهروندان برای بهبود تجربه گردشگری*	۲/۹۳	سطح آموزش کارکنان گردشگری	۲/۴۶
میزان آگاهی از اهمیت و فواید گردشگری	۲/۸۵	تقویت آداب و رسوم محلی	۲/۴۱
تعاملات مردم با گردشگران در بهبود شناخت فرهنگی و تقویت روابط اجتماعی گردشگران در جامعه محلی*	۲/۸۱	سطح آشنایی مردم و مسئولان گردشگری شهر نسبت به زبان‌های خارجی	۲/۰۳
سطح وقوع جرایم در مقصد	۲/۸۱	میانگین	۲/۷۹

* با توجه به بالا بودن ضریب معناداری آزمون T تک نمونه‌ای از مقدار ۰.۰۵، نتیجه میانگین، معنادار نیست

بر اساس جدول ۷ کلیه نتایج شاخص‌های تاب‌آوری کالبدی، معنادار و معتبر است، اما نتایج نشان می‌دهد که سطح مطلوبیت ویژگی‌های کالبدی شهر از نظر تاب‌آوری نامطلوب است. همچنین نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد وضعیت تاب‌آوری در بخش طبیعی چندان مطلوب نیست و در مجموع وضعیت شاخص‌ها در سطح پایینی قرار دارد. همچنین مقدار انحراف معیار این بعد نسبت به دیگر ابعاد بیشتر است که نشان می‌دهد گردشگران در این بعد اختلاف نظر بیشتری دارند.

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره سوم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۵

جدول شماره ۷. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های تاب‌آوری کالبدی در گردشگری شهر بابل

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۳۳	وضعیت کیفی معابر در شهر	۲/۵۲	دسترسی به فوریت‌های پزشکی و خدمات بهداشتی در محدوده جاذبه‌های گردشگری شهر
۲/۲۲	سطح دسترسی مردم و شاغلین گردشگری و خدمات دهندگان به گردشگران به زیرساخت‌های فناوری	۲/۴۸	وضعیت راه‌ها و دسترسی گردشگران به مکانهای گردشگری برای مردم
۲/۱۷	تناسب ظرفیت پارکینگ‌ها با حجم نیاز گردشگران	۲/۴۱	کیفیت حمل و نقل و دسترسی به آن در شهر
۲/۱۵	سطح دسترسی مردم به به گردشگران به سیستم‌های هوشمند مدیریت بحران در یک مقصد	۲/۴	وضعیت ساختمان‌های شهری مرتبط با گردشگری از نظر استحکام و داشتن عمر مفید در برابر تهدیدات
۲/۰۸	کیفیت خدمات رفاهی در محدوده جاذبه‌ها	۲/۳۹	وضعیت دسترسی به معابر مختلف در بابل
۲/۳۲	میانگین	۲/۳۴	طراحی و معماری ساختمان‌ها و فضاهای گردشگری شهر از منظر دفاع در برابر تهدیدات

جدول شماره ۸. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های تاب‌آوری طبیعی در گردشگری شهر بابل

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۳۵	مدیریت فضاهای طبیعی داخل و حومه شهر به منظور سازگار و مقاومت در برابر تهدیدها	۳/۲۸	تاثیر منابع طبیعی بابل در جذب گردشگران
۲/۳۴	استفاده از منابع طبیعی برای توسعه گردشگری	۲/۴۴	فاصله مکانهای گردشگری تا صنایع
۲/۱۹	میزان حفاظت از منابع طبیعی در کنار جذب گردشگران در بابل	۲/۴۳	سطح آگاهی مردم از ارزش‌های زیست‌محیطی مانند پدیده‌های گیاهی، جانوری و زمین‌شناختی
۲/۱۷	سطح استفاده از انرژی‌های پاک و تجدیدپذیر در گردشگری پس از ایجاد بحران	۲/۴۱	اقدامات و برنامه‌های اجرایی دولت برای حفاظت از محیط‌زیست به ویژه در مجاورت جاذبه‌ها
۲/۱۶	وضعیت مدیریت پسماند و زباله در محدوده جاذبه‌های گردشگری شهر	۲/۴	وضعیت آموزش‌ها و برنامه‌های آموزشی به گردشگران و مردم در مورد حفاظت از منابع طبیعی و محیط‌زیست
۲/۴۱	میانگین	۲/۳۵	وضعیت محیط زیست مکان‌های گردشگری شهر از نظر آلودگی و آسیب‌های محیطی

وضعیت شاخص‌های تاب‌آوری در بعد مدیریتی (جدول ۹) نیز نشان از وضعیت نامطلوب شاخص‌های مدیریتی در شهر بابل است. با این حال نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان از معنادار بودن کلیه نتایج این بعد دارد.

جدول شماره ۹. میانگین و انحراف معیار شاخص‌های تاب‌آوری مدیریتی در گردشگری شهر بابل

میانگین	شاخص	میانگین	شاخص
۲/۲۸	تخصیص بودجه و منابع مالی مناسب برای گردشگری در بابل	۲/۶۴	نقش تعامل میان سازمان‌های مختلف در بابل در تدوین سیاست‌های گردشگری و پاسخگویی به نیازها
۲/۲۷	توانمندی کافی مسئولان شهر بابل در رفع مشکلات گردشگری	۲/۵۲	نقش پروژه‌ها و طرح‌های دولت در زمینه ارتقای سطح امنیت و کیفیت گردشگری
۲/۲۶	کیفیت نظارت و ارزیابی برنامه‌ها و پروژه‌های گردشگری	۲/۳۵	تدوین سیاست‌های گردشگری با همکاری سازمان‌ها
۲/۲۵	وضعیت بابل از نظر تشکیل سازمان‌ها و گروه‌ها و انجام همکاری‌های مشترک با دیگر مناطق	۲/۳۴	تاثیر تعاملات میان سازمان‌ها در امور گردشگری در تسهیل خدمات به مردم و کارآفرینان بومی
۲/۲۳	ارتباط مدیران شهر با دیگر شهرهای مهم گردشگری جهت امضای تفاهم‌نامه و برنامه‌های مشترک	۲/۳۲	نقش تصمیمات شورای شهر در افزایش مشارکت بخش خصوصی در گردشگری

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کیه طالبی کناری و همکاران

شاخص	میانگین	شاخص	میانگین
میزان مطلوبیت برنامه‌ها و پروژه‌های عملیاتی دولت پس از ایجاد بحران	۲/۳۲	میزان آمادگی مسئولان گردشگری در بابلر برای مدیریت بحران‌های گردشگری	۲/۲
نقش سیاست‌های شورای شهر در گردشگری در بهبود زیرساخت‌ها، جذب گردشگران و ارتقاء جایگاه	۲/۳۲	وضعیت آماده‌سازی و آموزش کارکنان بخش گردشگری در شرایط بحرانی	۲/۱۶
تخصص کافی مدیران شهری در بابلر در زمینه گردشگری برای مدیریت نیازهای گردشگران و بحران‌ها	۲/۳	میزان هماهنگی سطح آگاهی مسئولان در زمینه گردشگری با نیازهای موجود	۲/۱۲
شفاف و کارآمد بودن مدیریت و توجه مسئولان شهری به امور مربوط به فعالیت‌های گردشگری	۲/۳	میانگین	۲/۳
میزان مطلوبیت عملکرد مسئولین برای استفاده از تجارب سال‌های پیشین جهت برنامه‌ریزی آتی	۲/۲۸		

به منظور سنجش و تحلیل تاثیرات گردشگری هوشمند بر تاب‌آوری گردشگری، از مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزار Smart PLS استفاده شده است. برای این منظور ابتدا کلیه شاخص‌ها و ابعاد گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری وارد نرم‌افزار شده و بر اساس مدل مفهومی تعیین شده پژوهش، روابط بین ابعاد مشخص شد. بر اساس مدل مفهومی پژوهش، ظرفیت‌های گردشگری هوشمند به عنوان متغیر مستقل اصلی تعیین شد که می‌تواند بر متغیر و ابعاد تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها تاثیرگذار باشد. اما در عین حال، ابعاد تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها در عین وابسته بودن، به عنوان متغیر تاثیرگذار بر ابعاد پنجگانه تاب‌آوری می‌باشند. همچنین متغیر ظرفیت‌های گردشگری هوشمند به صورت غیرمستقیم بر ابعاد تاب‌آوری تاثیرگذار است. بر این اساس، ساختار مدل و روابط آن در نرم‌افزار مشخص شد.

پس از تهیه ساختار و مشخص کردن روابط، تحلیل روابط بین متغیرها در نرم‌افزار انجام شده و نتایج اولیه مشخص شد. در این مرحله ابتدا مقادیر بارهای عاملی هر یک از متغیرهای پنهان (منظور از متغیرهای پنهان، همان ابعاد هوشمندسازی و تاب‌آوری است و متغیرهای آشکار، شاخص‌ها می‌باشد) مشخص شد. در این مرحله شاخص‌هایی که دارای بار عاملی ضعیف یا منفی بودند به منظور بهبود مدل، حذف شده و مجدداً تحلیل معادلات ساختاری انجام شد. به منظور سنجش برازش مدل ساخته شده، پس از اصلاح بارهای عاملی، در این مرحله مقدار مقادیر اشتراکی مدل محاسبه شد که برابر با ۰/۷۱ است که نشانگر مطلوبیت مدل است. شاخص دیگر در برازش مدل، شاخص Model Fit است که در این مدل شاخص SRMR برابر با ۰/۱۲۱ است. در جدول ۱۰ مقادیر پایایی و روایی متغیرهای مدل نشان داده شده است. همانطور که نتایج نشان می‌دهد که میزان پایایی کلیه متغیرها بالاتر از ۰/۹ بوده که نشانگر پایایی بسیار بالا و مطلوبیت مدل می‌باشد. در بخش روایی، متغیرها دارای ضریبی بین ۰/۴ تا ۰/۶۵ هستند که در مجموع قابل قبول است (جدول ۱۰).

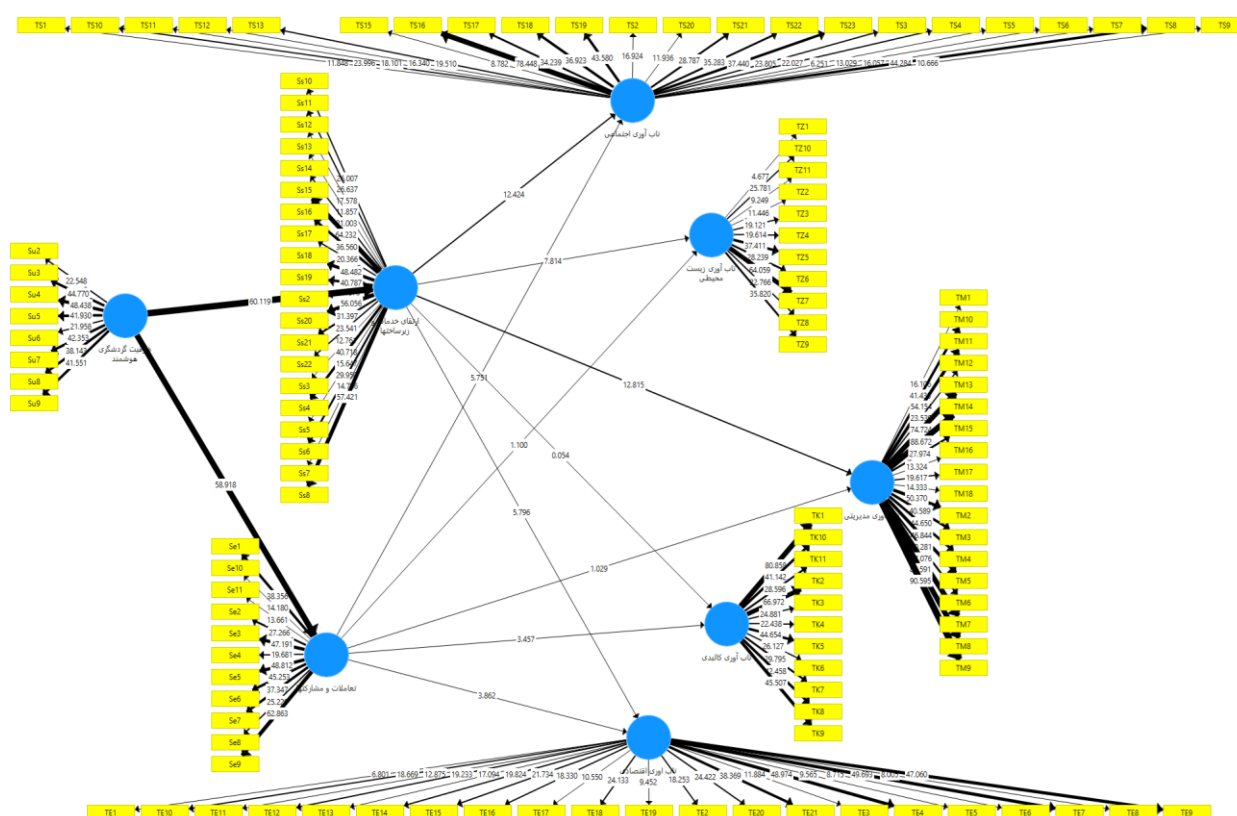
جدول شماره ۱۰. روایی و پایایی مدل معادلات ساختاری

متغیرها	ضریب کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها	۰/۹۵۱	۰/۹۵۶	۰/۵۲۷
تاب‌آوری اجتماعی	۰/۹۴۱	۰/۹۴۸	۰/۴۶
تاب‌آوری زیست محیطی	۰/۹۰۸	۰/۹۲۵	۰/۵۳۸
تاب‌آوری مدیریتی	۰/۹۶۸	۰/۹۷۱	۰/۶۵۶
تاب‌آوری کالبدی	۰/۹۴۶	۰/۹۵۳	۰/۶۵۱
تاب‌آوری اقتصادی	۰/۹۲۵	۰/۹۳۵	۰/۴۱۴

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره سوم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۵

متغیرها	ضریب کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی
تعاملات و مشارکت	۰/۹۱۵	۰/۹۲۹	۰/۵۴۵
ظرفیت گردشگری هوشمند	۰/۹۰۸	۰/۹۲۷	۰/۶۱۵

پس از سنجش میزان برازش مدل، در این مرحله ابتدا وضعیت معنادار بودن روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته مدل مشخص شد. در شکل ۴ مقادیر شاخص T برای کلیه روابط محاسبه شده است. در این مدل، چنانچه مقدار شاخص از ۱/۹۶ بالاتر باشد، رابطه و تاثیر بین متغیرها، معنادار و مستند است و مقادیر کوچکتر از ۱/۹۶ به معنای عدم اعتبار رابطه می‌باشد. بر طبق نتایج، روابط بین ظرفیت‌های گردشگری هوشمند با دو متغیر دیگر گردشگری هوشمند شامل تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها، با توجه به بزرگتر بودن مقدار T از ۱/۹۶ و کوچکتر بودن مقدار P از ۰/۰۵، کاملاً معنادار بوده و قابل استناد و قابل تعمیم به کل جامعه آماری است. بنابراین وجود هر گونه تاثیرات ظرفیت‌های گردشگری هوشمند بر افزایش تعاملات و ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها، معنادار است. متغیر تعاملات و مشارکت‌ها بر تاب‌آوری گردشگری در ابعاد کالبدی، اجتماعی و اقتصادی تاثیرات معنادار دارد، و مقادیر T و P این مسئله را تایید می‌کند اما این تاثیرگذاری بر سایر ابعاد تاب‌آوری معنادار نیست. در نقطه مقابل، متغیر ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها تنها بر شاخص‌های تاب‌آوری کالبدی تاثیرات معنادار ندارد و ارتباط آن با دیگر ابعاد تاب‌آوری، معنادار و مستند است.

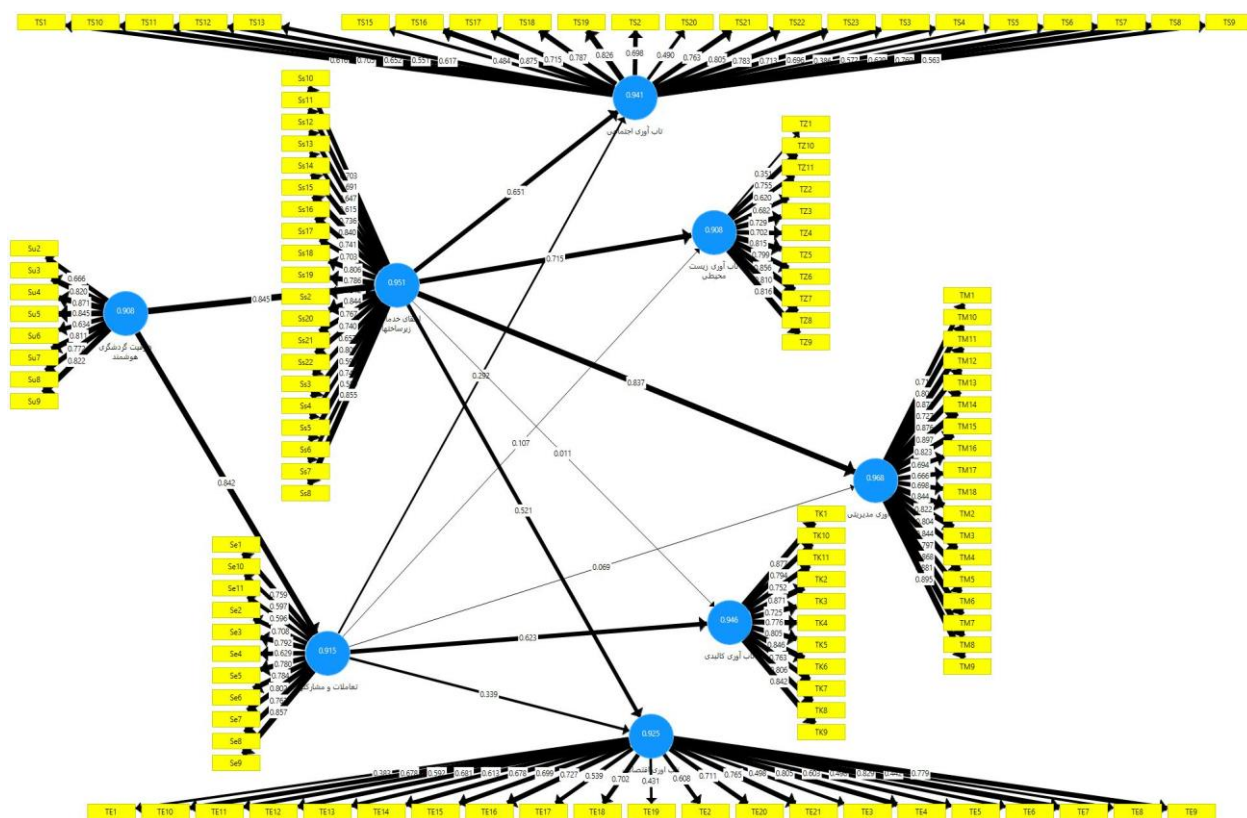

شکل شماره ۴. وضعیت معناداری روابط بین متغیرهای گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری بر اساس مقادیر T

پس از سنجش معناداری روابط و تاثیرات، در این مرحله شدت و میزان تاثیراتی که معنادار بودند، مورد بررسی قرار گرفته است (جدول ۱۱). این نتایج در شکل ۵ به صورت یک مدل گرافیکی نیز نشان داده شده است. مقادیر بین خطوط متغیرهای پنهان، ضرایب مسیر می‌باشد که نشانگر میزان و شدت تاثیرات و روابط است. این مقدار بین صفر تا ۱ بوده و مقادیر بیشتر از ۰/۷ به معنای

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / که طالبی کناری و همکاران
تاثیرات بالا و مقادیر کمتر از ۰/۴ به معنای تاثیرات و روابط ضعیف است. مقادیر بین متغیرها با شاخص‌ها نیز نشانگر ضرایب بارهای
عاملی است. مقادیری نیز که در داخل متغیرها نوشته شده است، نشانگر ضرایب تعیین است که به معنای میزان تحت تاثیر قرار
گرفتن متغیرهای وابسته از متغیرهای مستقل است.

همانطور که مشخص است ظرفیت‌های گردشگری هوشمند بر هر دو متغیر تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای خدمات و
زیرساخت‌ها تاثیرات معنادار داشت. شدت تاثیرات ظرفیت‌ها بر هر دو متغیر ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها و تعاملات و
مشارکت‌ها در سطح بسیار بالا است. در بخش سنجش تاثیرات متغیر تعاملات و مشارکت‌ها بر تاب‌آوری گردشگری، این تاثیرات بر
متغیر تاب‌آوری اجتماعی برابر با ۰/۲۹۲ است که نشانگر تاثیرات محدود است، اما تاثیرات آن بر تاب‌آوری کالبدی و اقتصادی در
سطح نسبتاً قابل قبولی است. بررسی متغیر ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها بر ابعاد تاب‌آوری نیز نشانگر تاثیرات بالا است. در
جدول ۱۲ مجموعه ضرایب معناداری و تاثیرات انواع روابط بین گردشگری هوشمند و تاب‌آوری نشان داده شده است:

شکل شماره ۵. میزان و شدت تاثیرات بین متغیرهای گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری

جدول شماره ۱۱. میزان تاثیرات مستقیم بین متغیرهای گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری

ظرفیت گردشگری هوشمند	ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها	تاب‌آوری اجتماعی	تاب‌آوری زیست محیطی	تاب‌آوری مدیریتی	تاب‌آوری کالبدی	تاب‌آوری اقتصادی	تعاملات و مشارکت‌ها
	ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها	۰/۶۵۱	۰/۷۱۵	۰/۸۳۷	۰/۰۱۱	۰/۵۲۱	
	تعاملات و مشارکت‌ها	۰/۲۹۲	۰/۱۰۷	۰/۰۶۹	۰/۶۲۳	۰/۳۳۹	
	ظرفیت گردشگری هوشمند	۰/۸۴۵					۰/۸۴۲

جدول شماره ۱۲. ضرایب مسیر و معناداری مجموعه روابط بین گردشگری هوشمند و تاب‌آوری

روابط	مقدار T	مقدار P	شدت تاثیرات مستقیم	وضعیت رابطه
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها - < تاب‌آوری اجتماعی	۱۲/۴۲	۰	۰/۶۵۱	تایید
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها - < تاب‌آوری زیست‌محیطی	۷/۸۱	۰	۰/۷۱۵	تایید
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها - < تاب‌آوری مدیریتی	۱۲/۸۱	۰	۰/۸۳۷	تایید
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها - < تاب‌آوری کالبدی	۰/۰۵۴	۰/۹۵	۰/۰۱۱	رد
ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها - < تاب‌آوری اقتصادی	۵/۷۹	۰	۰/۵۲۱	تایید
تعاملات و مشارکت‌ها - < تاب‌آوری اجتماعی	۵/۷۵	۰	۰/۲۹۲	تایید
تعاملات و مشارکت‌ها - < تاب‌آوری زیست‌محیطی	۱/۱	۰/۲۷	۰/۱۰۷	رد
تعاملات و مشارکت‌ها - < تاب‌آوری مدیریتی	۱/۰۲	۰/۳۰۴	۰/۰۶۹	رد
تعاملات و مشارکت‌ها - < تاب‌آوری کالبدی	۳/۴۵	۰/۰۰۱	۰/۶۲۳	تایید
تعاملات و مشارکت‌ها - < تاب‌آوری اقتصادی	۳/۸۶	۰	۰/۳۳۹	تایید
ظرفیت گردشگری هوشمند - < ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها	۶۰/۱۱۹	۰	۰/۸۴۵	تایید
ظرفیت گردشگری هوشمند - < تعاملات و مشارکت‌ها	۵۸/۹۱۸	۰	۰/۸۴۲	تایید

بحث و نتیجه گیری

همانطور که اشاره شد هدف اصلی این پژوهش، بررسی وضعیت شاخص‌های گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گردشگری در شهر بابلسر و تاثیرات گردشگری هوشمند بر میزان ارتقای سطح تاب‌آوری است. نتایج حاصل شده از این مطالعه، حاوی نکات قابل توجهی است. مجموعه نتایج ارائه شده نشان می‌دهد که شاخص‌های هوشمندسازی در شهر بابلسر در شرایط چندانی مطلوبی قرار نداشته و عموماً در سطح متوسط و متوسط رو به پایین قرار دارد، به طوری که شاخص‌های ارتقای خدمات گردشگری هوشمند برابر با ۲/۵۴ و شاخص‌های تعاملات ناشی از گردشگری هوشمند با میانگین ۲/۱۵ و ظرفیت‌های گردشگری هوشمند با میانگین ۲/۱۵ به ترتیب در اولویت اول تا سوم هستند اما همگی از نظر مطلوبیت، جایگاه مناسبی ندارند. در واقع میزان و کیفیت فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در این شهر چندان فراهم نبوده و هیچ شاخصی که در سطح مطلوب قرار داشته باشد، وجود ندارد. شهروندان و صاحبان کسب و کار از دسترسی به زیرساخت‌های فناوری چندان رضایت ندارند و میزان استفاده و مطلوبیت ظرفیت‌های گردشگری هوشمند، پایین است. در مجموع سطح مطلوبیت گردشگری هوشمند در هر سه بعد ظرفیت‌های گردشگری هوشمند، تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها، همگی در سطح متوسط تا پایین قرار دارد.

با توجه به بررسی و مقایسه نتایج، برخی شاخص‌های هوشمندسازی در شرایط نسبی قرار داشته و نسبت به دیگر شاخص‌ها، شرایط قابل تحملی دارند. این شاخص‌ها شامل نقش شهروندان در راهنمایی گردشگران و دادن اطلاعات لازم به آنها، تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در افزایش کیفیت تبلیغات و معرفی گردشگری شهر، وضعیت مسیریابی جاده‌ها و راه‌های ارتباطی از طریق فناوری‌ها، سطح تعاملات گردشگران با شهروندان محلی در بابلسر، تاثیر فناوری‌های هوشمند اطلاعات و ارتباطات در سطح تعامل بین مردم و گردشگران و مسئولین و سایر فعالان گردشگری، سطح دسترسی گردشگران به اینترنت در فضاهای مختلف شهر، نقش شهروندان در راهنمایی گردشگران و دادن اطلاعات لازم به آنها، نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در ارتقای سطح تعاملات مردم با گردشگران، میزان رضایت گردشگران از تجربه فرهنگ محلی، نقش استفاده از فناوری اطلاعات در صرفه‌جویی زمان و کاهش اتلاف وقت در سفر در داخل شهر و نقش استفاده از فناوری اطلاعات در کاهش هزینه‌های گردشگران در سفر و میزان تنوع آژانس‌ها و فعالان گردشگری در ارائه برنامه‌ها و بسته‌های سفر است.

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کج طالبي کناري و همکاران

همچنین میزان تاب آوری گردشگری شهر بابلسر نیز در کلیه ابعاد شرایط چندان مطلوبی ندارد و با میانگین کمتر از ۲/۷ دارای سطح نسبتاً نامطلوب است. در این میان وضعیت تاب آوری در بعد مدیریتی، کالبدی و طبیعی به ترتیب با میانگین ۲/۳۲، ۲/۴۱، ۲/۳ و بدتر بوده و شاخص‌های تاب آوری وضعیت مناسبی ندارند. اساساً به غیر از تاب آوری اجتماعی و اقتصادی (به ترتیب با میانگین ۲/۷۹ و ۲/۷۳)، که شرایط نسبی دارند، هیچ شاخص تاب آوری مطلوبی در شهر مشاهده نشده است. وقوع چنین نتایجی، امری غیرمنطقی است. در واقع زمانی که وضعیت هوشمندسازی شهر مطلوب نباشد، تاب آوری نیز با شرایط نامناسبی رو به رو خواهد شد. این یافته‌ها تایید نتایج پژوهش رنجبر و همکاران (۲۰۲۱) است که در مجموع سطح تاب آوری گردشگری در مقصدهای گردشگری ساحلی استان مازندران را در سطح پایین ارزیابی کرده است. بازدیدهای میدانی و گزارش‌های رسمی از چالش‌های شهر بابلسر نیز بیانگر وضعیت نه چندان مطلوب تاب آوری است. شهر بابلسر به دلیل رشد شدید گردشگری، با چالش‌هایی مانند نارسایی در حمل‌ونقل، مشکلات موجود در مسیرهای دسترسی به بابلسر (مانند جاده‌های هراز، کندوان و سوادکوه) در فصول پرمسافر، چالش‌های زیست محیطی، چالش‌های فرهنگی، تبدیل خانه‌های بومی به مهمان‌سرا یا هجوم فرهنگ‌های غیرمحلی به شهرک‌های ساحلی و کمبود اقامتگاه مناسب رو به رو است؛ تعداد و کیفیت هتل‌ها و مراکز اقامتی استاندارد در بابلسر نیز پاسخگوی تقاضای فصلی گردشگران نیست. همین مسئله باعث شده که بسیاری از گردشگران یا در اسکان‌های غیررسمی باشند یا به شهرها و مراکز همجوار رانده شوند. زیرساخت‌های تفریحی شامل پارک‌ها، اسکله‌ها، سکوی قایقرانی و فضای سبز اطراف رودخانه بابل‌رود علیرغم جذابیت‌های خوب، نیازمند بهسازی، نگهداری و توسعه بیشتر هستند. عدم وجود سیستم‌های اطلاعات گردشگری (تابلوها، بروشورها، راهنماها) و مراکز خدمات رفاهی (پمپ‌بنزین، استراحتگاه بین‌راهی) در مسیرهای دسترسی به بابلسر نیز معضلی است که به تجربه سفر گردشگران لطمه می‌زند. این چالش‌ها به دلیل ضعف در ظرفیت‌های مدیریت گردشگری به ویژه در بخش گردشگری هوشمند است. نبود «برنامه‌ریزی‌های جامع توسعه گردشگری» و «ضعف مدیریتی»، فقدان طرح‌های راهبردی منسجم در سطح شهرستان بابلسر، تغییرات مکرر در سیاست‌ها و کمبود نظام نظارتی مؤثر، اجرای ناقص برنامه‌ها، ضعف در ارتقای کیفیت خدمات یا استانداردسازی جاذبه‌ها و غیره بخشی از چالش‌هایی است که در این بخش در گزارش‌های رسمی نیز منتشر شده است.

در این پژوهش، بر اساس نتایج ارتباطات بین گردشگری هوشمند و تاب آوری، روابط بین ظرفیت‌های گردشگری هوشمند با دو متغیر دیگر گردشگری هوشمند شامل تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها، کاملاً معنادار بوده و قابل استناد و قابل تعمیم به کل جامعه آماری است. متغیر تعاملات و مشارکت‌ها بر کلیه ابعاد تاب آوری گردشگری، دارای تاثیرات معنادار است اما در نقطه مقابل، متغیر ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها تنها بر شاخص‌های تاب آوری اقتصادی تاثیرات معنادار دارد و ارتباط آن با دیگر ابعاد تاب آوری، معنادار و مستند نبوده و نمی‌توان بر اساس نتایج آن، قضاوت یا برنامه‌ریزی کرد. ظرفیت‌های گردشگری هوشمند بر هر دو متغیر تعاملات و مشارکت‌ها و ارتقای خدمات و زیرساخت‌ها تاثیرات معنادار داشت. شدت تاثیرات ظرفیت‌ها بر ارتقای سطح خدمات و زیرساخت‌ها نسبت به متغیر دیگر، بیشتر است، اما میزان تاثیرات ظرفیت‌ها بر تعاملات و مشارکت‌ها در سطح متوسط می‌باشد.

در ارتباط با نتایج فوق باید به یک نکته بسیار مهم اشاره کرد. اگر چه بر طبق نتایج، تاثیرات ظرفیت‌های گردشگری هوشمند بر تعاملات و ارتقای خدمات و تاثیرات شاخص تعاملات بر ابعاد تاب آوری، بالا گزارش شده است، اما این مقدار صرفاً میزان رابطه بین دو شاخص را بررسی می‌کند و نشانگر میزان مطلوبیت نیست، چرا که طبق نتایج، وضعیت ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در سطح متوسط تا ضعیف قرار داشت. طبیعی است که ظرفیت‌های محدود نمی‌تواند تاثیرات مهمی بر شاخص‌های تعاملات و ارتقای خدمات بگذارد. بنابراین مقدار ضریب تاثیرگذاری ۰/۸ در این بخش به این معنی است که ظرفیت‌های گردشگری هوشمند در هر سطحی که است (در سطح پایین، طبق نتایج)، در همان سطح خودش تاثیرات زیادی بر تعاملات و ارتقای خدمات دارد. بنابراین باید

گفت سطح تاثیرگذاری در مجموع متوسط رو به پایین اما شدت ارتباطات، بالا است. همین مسئله در مورد تاثیرات گردشگری هوشمند بر ابعاد تاب‌آوری نیز صدق می‌کند. بنابراین با وجود رابطه و تاثیرات معنادار بین شاخص‌های گردشگری هوشمند با ابعاد تاب‌آوری، اما سطح مطلوبیت چندان مطلوب نیست و تاثیرات رخ داده شده نیز نمی‌تواند پیامد مطلوبی برای شهر داشته باشد. همانطور که اشاره شد مطالعات انجام شده در حوزه روابط گردشگری هوشمند با تاب‌آوری در سطح داخلی بسیار کم و در سطح بین‌المللی نیز نسبتاً محدود بود، اما به نظر می‌رسید در مجموع نتایج پژوهش‌های پیشین با نتایج این پژوهش چندان همسو نیست. البته پژوهش‌های حوسین (2023) و گرتزل و اسکارپینو جونز (2018) عمدتاً به تدوین و طراحی یک مدل و چارچوب تاثیرات گردشگری هوشمند با تاب‌آوری معطوف شده بود و چندان به اثربسجی هوشمندسازی پرداخته نشده بود، به همین دلیل است که رابطه گردشگری هوشمند با تاب‌آوری به صورت پیش فرض مطرح کردند. اما رومائو (2020) تاثیرات مثبت گردشگری هوشمند در تاب‌آوری را بیشتر از تاثیرات منفی آن می‌داند. رومائو، نقش توسعه‌یافتگی ناشی از فناوری را در افزایش میزان تاب‌آوری موثر می‌داند و عبدالملک (2024) نیز استراتژی‌های گردشگری هوشمند در توسعه تاب‌آوری را، یک ابزار کلیدی قلمداد می‌کند. ترابی و همکاران (2023) رویکرد گردشگری هوشمند در کنترل تهدیدات ویروس کرونا در روستاهای مرکزی ایران مثبت عنوان کرده است و تنها پژوهش مرتبط داخلی، هاشمی‌مهر و همکاران (2021) نیز نقش گردشگری هوشمند در تاب‌آوری شرکت‌های گردشگری در اردبیل مطلوب می‌داند. بنابراین پژوهش حاضر بر خلاف پژوهش‌های پیشین، نقش چندان برای گردشگری جهت ارتقای سطح تاب‌آوری قائل نیست.

این پژوهش با پرداختن به موضوع ترکیبی هوشمندسازی و تاب‌آوری گردشگری و تحلیل روابط بین آنها، باب جدیدی در مطالعات گردشگری هوشمند باز کرده است چرا که دست کم در سطح داخلی، این موضوع مورد توجه قرار نگرفته بود و جایگاه تاب‌آوری گردشگری از منظر هوشمندسازی مدنظر محققان نبوده است. ضرورت بررسی این موضوع در شهرها و مقصدهای گردشگری ساحلی که از یک طرف، با هجوم بالای گردشگران رو به رو بوده و از طرف دیگر، با چالش‌ها و تهدیدهای زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی همراه است، دو چندان بود و بر همین اساس، علاوه بر تحلیل ظرفیت‌های گردشگری هوشمند و نقش آن در ارتقای خدمات و تعاملات اجتماعی، تاثیرات آن در ابعاد تاب‌آوری نیز سنجیده شد که می‌تواند راهنمای مناسبی برای تحقیقات بیشتر در آینده باشد.

با توجه به شرایط زمانی و مکانی انجام پژوهش، طبیعتاً محدودیت‌هایی در هر پژوهش ایجاد می‌شود که مانع از بررسی موضوعات و مباحثی می‌شود که مرتبط با پژوهش است. بنابراین ضرورت دارد تا محدودیت‌های پژوهش شناسایی شده و در مطالعات آتی مورد توجه قرار گیرد. مهمترین محدودیت را باید در ضعف و یا خلاء پژوهشی در موضوع رابطه گردشگری هوشمند با تاب‌آوری دانست چرا که تعداد پژوهش‌های جدی در این حوزه به تعداد انگشتان یک دست نیز نمی‌رسد. در این شرایط نمی‌توان قضاوت درستی نسبت به تاثیر گردشگری هوشمند بر تاب‌آوری داشت. اساساً نیاز است که رابطه این دو شاخص در سایر شهرهای ساحلی کشور بررسی شود. مسئله دیگر اینکه این پژوهش بر جامعه شهروندان متمرکز بود و گردشگران، مد نظر نبودند که این نیز یک محدودیت به شمار می‌رود. همچنین بر اساس مدل مفهومی، در این پژوهش تاثیرات گردشگری هوشمند بر تاب‌آوری بررسی شد اما تاثیرات تاب‌آوری بر هوشمندسازی مورد توجه قرار نگرفت. در مجموع با وجود محدودیت‌های فوق‌الذکر، این پژوهش در جهت مشارکت در دانش نظری حوزه گردشگری هوشمند و تاب‌آوری گام برداشته و ضرورت دارد محققان در تحقیقات آینده، به این حوزه توجه بیشتری نشان دهند.

با توجه به محدودیت‌های ذکر شده، مطالعات آینده می‌تواند با پرداختن به مباحث مختلف در چارچوب و روش مشخص، این محدودیت‌ها را برطرف یا کاهش دهد. به منظور افزایش قدرت تعمیم‌پذیری نتایج، در مطالعات آتی ضرورت دارد تا پژوهشگران

ارزیابی و تحلیل تأثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کج طالبی کناری و همکاران در سایر شهرهای کشور اقدام به مطالعه رابطه گردشگری هوشمند و تاب آوری نمایند تا بتوان مقایسه و تحلیل بهتری از شاخص‌ها و نتایج داشت. از طرف دیگر با توجه به اینکه این پژوهش به دیدگاه شهروندان تأکید داشت، در مطالعات آتی باید دیدگاه و نقش گردشگران بیشتر مورد توجه قرار گیرد چرا که در نهایت، گردشگران عنصر اصلی تأثیرگذار در تاب آوری گردشگری بوده و کاربران اصلی ظرفیت‌ها و امکانات گردشگری هوشمند نیز می‌باشند. از طرف دیگر همانطور که گفته شد در این پژوهش متغیرهای تاب آوری به عنوان متغیر وابسته تعریف شده بودند، اما تحقیقات آینده باید این متغیرها را در جایگاه متغیرهای مستقل و تأثیرگذار نیز بررسی و تحلیل نماید.

صرف نظر از پیشنهادات پژوهشی، این پژوهش به درگیری ذی‌نفعان به عنوان راهکار مهم آینده گردشگری هوشمند تأکید دارد. طبیعتاً هر پژوهشی زمانی نتایج مطلوبی دارد که بتواند ذی‌نفعان مختلف را درگیر و سودمند نماید. مردم ساکن شهر و صاحبان کسب و کارهای گردشگری ذی‌نفعان اصلی پژوهش هستند و این ضعفی که در بخش هوشمندسازی و تاب آوری وجود دارد، برای این بخش آسیب‌زننده است، بنابراین باید برنامه‌هایی برای تشویق استفاده شهروندان از فناوری‌ها جهت کسب اطلاعات و نحوه برخورد با گردشگران و استفاده کارآفرینان جهت ارائه خدمات مطلوب‌تر تدوین کرد. در این میان گردشگران نیز به عنوان بخش مهم ذی‌نفعان به شمار می‌روند. میزان دسترسی گردشگران به فناوری‌های هوشمند می‌تواند موجب ارتقای تجربه آنها شود، بنابراین باید در جاذبه‌های گردشگری به منظور افزایش تعاملات آنها با شهروندان، تجهیزات ارتباطی مطلوبی فراهم گردد، به نوعی که شهروندان از مزایای ورود گردشگران برخوردار شوند.

بیانیه استفاده از هوش مصنوعی

نویسندگان اعلام می‌کنند که در تهیه این مقاله از هیچ‌گونه ابزار هوش مصنوعی (AI) استفاده نکرده‌اند.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

سه‌م نویسندگان در پژوهش

سه‌م نویسندگان برابر است.

تضاد منافع

ندارد

References

- Abdelmalak, F. (2024). Smart tourism destinations: Governance and resilience: The use of ICTs in destination governance and its impact on resilience. *Journal of Smart Tourism*, 4(2), 35–45.
<https://doi.org/10.52255/smarttourism.2024.4.2.5>
- Adiyarta, K., Napitupulu, D., Syafrullah, M., Mahdiana, D., & Rusdah, R. (2020). Analysis of smart city indicators based on PRISMA: Systematic review. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 725(1), 012113.
<https://doi.org/10.1088/1757-899X/725/1/012113>
- Aminian, N., & Rokaldin Eftekhari, A. (2023). Strategic planning framework for enhancing resilience in tourism businesses in the post-COVID-19 era. *Journal of Urban Economics and Management*, 11(2), 161–197. [in Persian]
https://iueam.ir/browse.php?a_id=2018&slc_lang=fa&sid=1&printcase=1&hbnr=1&hmb=1

- Bastidas-Manzano, A.-B., Sánchez-Fernández, J., & Casado-Aranda, L.-A. (2021). The past, present, and future of smart tourism destinations: A bibliometric analysis. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 45(3), 529–552.
<https://doi.org/10.1177/1096348020967062>
- Bosch, P., Jongeneel, S., Rovers, V., & Neumann, H.-M. (2017). *CITYkeys indicators for smart city projects and smart cities*. CITYkeys.
<https://doi.org/10.13140/RG.2.2.17148.23686>
- Gretzel, U., & Scarpino-Johns, M. (2018). Destination resilience and smart tourism destinations. *Tourism Review International*, 22(3–4), 263–276.
<https://doi.org/10.3727/154427218X15369305779065>
- Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*, 25(3), 179–188.
<https://doi.org/10.1007/s12525-015-0196-8>
- Habeeb, N. J., & Weli, S. T. (2020). Relationship of smart cities and smart tourism: An overview. *HighTech and Innovation Journal*, 1(4), 194–202.
<https://doi.org/10.28991/HIJ-2020-01-04-07>
- Hashemimehr, A., Norouzi, M., Feizi, S., & Keshizadeh, V. (2022). The relationship between intelligence and technology innovation with the resilience of start-ups in the field of urban tourism during the Corona crisis (Case study of Ardabil province). *Innovation Economic Ecosystem Studies*, 2(2), 99–113. [in Persian]
<https://doi.org/10.22111/innoeco.2023.43981.1040>
- Hussain, S., Ahonen, V., Karasu, T., & Leviäkangas, P. (2023). Sustainability of smart rural mobility and tourism: A key performance indicators-based approach. *Technology in Society*, 74, 102287.
<https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102287>
- Koch, F., Beyer, S., & Chen, C.-Y. (2023). Monitoring the Sustainable Development Goals in cities: Potentials and pitfalls of using smart city data. *GAIA—Ecological Perspectives for Science and Society*, 32(S1), 47–53.
<https://doi.org/10.14512/gaia.32.S1.8>
- Koo, C., Mendes-Filho, L., & Buhalis, D. (2019). Smart tourism and competitive advantage for stakeholders: Guest editorial. *Tourism Review*, 74(1), 1–4.
<https://doi.org/10.1108/TR-02-2019-208>
- Manuaba, I. G. P., Aryani, D. W., & Tirta, I. N. (2019). Smart tourism destinations and local communities: The case of Bali. *Journal of Destination Marketing & Management*, 12, 16–19.
<https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.11.001>
- Matos, A., Pinto, B., Barros, F., Martins, S., Martins, J., & Au-Yong-Oliveira, M. (2019). Smart cities and smart tourism: What future do they bring? In Á. Rocha, H. Adeli, L. P. Reis, & S. Costanzo (Eds.), *New knowledge in information systems and technologies* (pp. 358–370). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-16187-3_35
- Matyusupov, B., Khodjanizayov, E., Masharipova, M., & Gurbanov, F. (2024). The concepts of smart cities, smart tourism destination and smart tourism cities and their interrelationship. *BIO Web of Conferences*, 82, 06015.
<https://doi.org/10.1051/bioconf/20248206015>
- Miller, G. A. (2003). Consumerism in sustainable tourism: A survey of UK consumers. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(1), 17–39.
<https://doi.org/10.1080/09669580308667191>
- Mirzaee, S., & Wang, Q. (2020). Urban mobility and resilience: Exploring Boston's urban mobility network through Twitter data. *Applied Network Science*, 5, 75.
<https://doi.org/10.1007/s41109-020-00316-9>
- Ranjbar, Z., Shokri Firouzjah, P., & Janbaz Ghobadi, G. (2021). Assessing the resilience of coastal cities with emphasis on the role of tourism: A case study of the coastal cities in western Mazandaran Province. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 21(62), 383–412. [in Persian]
<https://doi.org/10.52547/jgs.21.62.383>
- Romão, J. (2020). Tourism, smart specialization, growth, and resilience. *Annals of Tourism Research*, 84, 102995.
<https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102995>

ارزیابی و تحلیل تاثیرات هوشمندسازی گردشگری شهرهای ساحلی بر تاب آوری گردشگری / کج طالبي كنارى و همكاران

- Salehi, S., & Mirzakhani, S. (2021). Development of maritime tourism and local community approach. *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 2(3), 103–127. [in Persian]
<https://doi.org/10.22124/gscaj.2021.20569.1101>
- Sandhu, S. C., Kelkar, V., & Sankaran, V. (2019). *Resilient coastal cities for enhancing tourism economy: Integrated planning approaches* (ADB Working Paper No. 1043). Asian Development Bank Institute.
<https://www.adb.org/publications/resilient-coastal-cities-enhancing-tourism-economy>
- Serin Dizej, M., & Ahadnejad Roushti, M. (2021). Scenario-based analysis of physical-structural resilience of urban areas during earthquakes: A case study of Zanzan City. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 21(60), 65–85. [in Persian]
<https://doi.org/10.52547/jgs.21.60.65>
- Susanto, E. (2026). Smart tourism technologies for destination resilience: A systematic literature review. *Journal Integration of Social Studies and Business Development*, 4(1), 44–59.
<https://doi.org/10.58229/jissbd.v4i1.487>
- Taghvaei, M., & Kanani, M. (2016). Spatial analysis of tourism capacities in Mazandaran Province. *Tourism and Leisure Time Journal*, 3(6), 59–71. [in Persian]
https://tlj.usc.ac.ir/article_129838.html
- Torabi, Z., Rezvani, M., Hall, M., & Allam, Z. (2023). On the post-pandemic travel boom: How capacity building and smart tourism technologies in rural areas can help—Evidence from Iran. *Technological Forecasting and Social Change*, 193, 122633.
<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122633>
- Um, T., & Chung, N. (2021). Does smart tourism technology matter? Lessons from three smart tourism cities in South Korea. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 26(4), 396–414.
<https://doi.org/10.1080/10941665.2019.1595691>
- van der Vegt, G. S., Essens, P., Wahlström, M., & George, G. (2015). Managing risk and resilience. *Academy of Management Journal*, 58(4), 971–980.
<https://doi.org/10.5465/amj.2015.4004>
- Wang, X., Zhen, F., Tang, J., Shen, L., & Liu, D. (2022). Applications, experiences, and challenges of smart tourism development in China. *Journal of Urban Technology*, 29(4), 101–126.
<https://doi.org/10.1080/10630732.2021.1879605>
- Weidenfeld, A. (2018). Tourism diversification and its implications for smart specialization. *Sustainability*, 10(2), 319.
<https://doi.org/10.3390/su10020319>